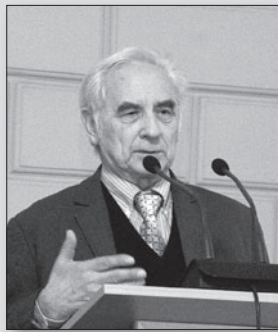

Культурний аспект українсько-італійської співпраці у Львівському університеті

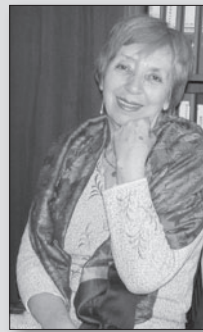
Стор. 3

Заради рідного письменства

(До ювілею Андрія Олександровича Содомори)

Стор. 6

Сакральний вимір слова Ірини Калинець

Стор. 7

Вітаємо з Новим роком та Різдвяними святами!

КАМЕНЯР

Інформаційно-аналітичний часопис Львівського національного університету імені Івана Франка

№ 9, грудень 2012 р.

«Лиш храм збудуй, а люди в нього прийдуть»

Ліна Костенко

Благодійний концерт «Мистецтво заради добра»

11 грудня 2012 року в Актівій залі Львівського національного університету імені Івана Франка відбувся благодійний концерт «Мистецтво заради добра», проведення якого вже стало гарною традицією для нашого Університету. Головною метою заходу є збір коштів для Підкарпатської спеціалізованої школи-інтернату для дітей зі зниженим слухом. Сьогодні вона стала домівкою для 112 дітей. Більше того, школа-інтернат є єдиним закладом у Львівській області, де учні з вадами слуху отримують повну середню освіту і професійну підготовку.

Відкрила концерт випускниця юридичного факультету Університету, співачка з унікальним голосом Марія Крумшин (Мія), яка, окрім виконання музичних композицій,

побажала присутнім завжди залишатися щасливими й робити добро.

Багатий Університет і власними талантами, які впродовж року творять науку, а з нагоди благодійної акції продемонстрували гостям свої «приховані» здібності. Відтак, на сцені виступили: лаборант кафедри фізичної та колоїдної хімії Андрій Крупак та, аспірант кафедри органічної хімії Андрій Бригас; чоловічий вокальний ансамбль «Сонорес»; декан механіко-математичного факультету, професор Михайло Заричний; асистент кафедри українського прикладного мовознавства Леся Гарасим і лаборант кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Ольга Тимків; танцювальний колектив «Fantasy»; музичний гурт «Schmetterling»; фольклорний гурт «Барва»; асистент кафедри германістики факультету іноземних мов

Оксана Шаряк і студент факультету культури та мистецтв Євгеній Павленко. Гумористичний номер про життя студентів-туристів показали «Вар'яти»-студенти географічного факультету.

Спеціальним гостем благодійної акції став скрипаль-віртуоз, суперфіналіст телевізійного шоу «Україна має талант», рекордсмен України Олександр Божик, який вже не вперше виступає у Львівському університеті. Олександр продемонстрував неперевершену гру на скрипці. Варто зазначити, що віртуоз грав на чотирьох скрипках одночасно! Цікаво було спостерігати й за тим,

як Олександр Божик навчав гри на скрипці присутніх у залі.

Під час вечора організатори свята – аспірант кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Руслан Пірус, аспірант кафедри ботаніки Ірина Більська й асистент кафедри українського прикладного мовознавства Роксолана Галецька провели благодійний аукціон художніх робіт вихованців Підкарпатської спеціалізованої школи-інтернату й зібрали близько трьох тисяч гривень.

Юлія Гриценко,
редактор Прес-центру
Фото Олега Гордійчука

Дорогі студенти, аспіранти, викладачі та працівники Львівського національного університету імені Івана Франка, учні та вчителі загальноосвітніх навчальних закладів, з якими співпрацює Університет!

Сердечно вітаю Вас із прийдешніми святами – Новим роком і Різдвом Христовим!

Кожна українська сім'я, дотримуючись вікових родинних звичаїв, очікує початку Нового року, що приносить радість і любов, символізуючи життя й відродження. У ці дні ми переосмислюємо рік, що минає, з надією, світлим помислом та добрими намірами будемо плани на майбутнє.

Традиційні новорічні й Різдвяні свята українців консолідують націю в єдину родину. Тож нехай прийдешній рік стане для нашої рідної України роком миру, злагоди та процвітання.

Зичу Вам, аби родинне тепло щедро зігрівало Ваші домівки, а серця наповнилися радістю й рідним світлом.

Бажаю кожному з Вас здоров'я, щастя, добра, і нехай священний дух українських традицій нікого не залишає байдужим!

Ректор

Іван Вакарчук

Українські свята на долоні

У вестибюлі головного корпусу ЛНУ ім. Івана Франка 4 грудня відбулося відкриття виставки листівок ручної роботи «Українські свята на долоні. Зима. Молодіжно-мистецький вітальний арт-проект». Експозиція, яка тривала до 19 грудня, припала до душі відвідувачам. На захід завітали ректор Університету Іван Вакарчук, проректор з міжнародної співпраці Володимир Кирилич та проректор з науково-педагогічної роботи Роман Крохмальний, котрі привітали авторів мистецького арт-проекту.

За словами заступника декана факультету іноземних мов з виховної роботи Ганни Кость, такі

виставки є свідченням не лише високого інтелекту студентів, але й їхнього світобачення та душевного стану. Арт-проект демонструє скрупульозність та ювелірність виконання листівок. Такі картки можна подарувати друзям, близьким та коханим людям. Адже представлені листівки на всі смаки, кольори, на все різнобар'я, яке є у світі.

Авторами виставки є студенти факультету іноземних мов Марія Шинкарчук, Вікторія Пісоцька, Наталя Боса та студентка Львівського інституту банківської справи Христина Шинкарчук, які утворили мистецьку форму «МАК» (Молодіжна арт-команда).

Як зазначили дівчата: «Ми намагалися відтворити атмосферу Різдвяних свят, щоб кожна людина пройнялася цим святковим духом. Адже в кожну листівку вкладаємо частинку нашої душі, любові та позитивних емоцій. Нам подобається момент народження листівок, пошук натхнення, яке інколи може приходити тільки під ранок. Сподіваємося, що людям сподобалися наші листівки. Виставка була цікавою, бо кожного дня поповнювалася новими оригінальними листівками».

Історію створення листівок поділилася Марія Шинкарчук: «Спершу це було щось таке не значне, у вигляді аплікації: звичайний шкільний картон, фломастери, олівець, лінійка, клей ПВА і якийсь малюнок чи картинка із журналу. Але з часом ми все глибше і глибше пірнали у царство листівкового мистецтва, різні, так би мовити, хитрощі і тонкощі, які нам відкривалися крок за кроком. І я точно знаю, що цей процес триває ще й досі. Кожна листівка – це невеличкий витвір мистецтва. Майже завжди щойно народжена листівка відрізняється від тієї, яка була задумана і намальована в думках, адже в процесі, під впливом натхнення і порад тих, хто поряд, майже все змінюється і досягає своєї маленької досконалості. Тому листівки найкраще створювати в невеличкій компанії. Їх можна дарувати як і з нагоди якогось свята чи дня народження, так і просто так. Можна побажати хорошого дня, подякувати за довгі роки дружби. Освідчитися у коханні чи побажати щасливої дороги. Велику силу витонченості, грації і змісту надають листівці слова, що наповнюють її всередині. Кожна буква випромінює усмішку і ширість. І я впевнена, що це буде найкращим подарунком вашим близьким. Даруйте один одному листівки з нагоди і без неї, і наповнюйте ваші дні добром і усмішкою».

Експозиція відбувалася за сприяння Студентської інформаційної мережі (СІМ), Профбюро студентів, студентської ради факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка.

Куратор виставки – Олександр Лавринович (Прес-центр).

Марія Бойко, студентка
факультету журналістики
Фото Олександра Лавриновича

Шановні студенти, аспіранти, науково-педагогічні працівники та співробітники Львівського національного університету імені Івана Франка!

Прийміть щирі вітання з новорічними та Різдвяними святами – найсвітлішими та найрадіснішими днями, що несуть нам віру у власні сили, надії на кращі часи та світле майбутнє.

Різдво – це символ нового життя, мудрості, оптимізму, підкорення нових вершин. Це уособлення добра, віри, чистоти, вічності та неперервності людського буття, що помножує найкращі традиції українського народу.

Тож нехай Різдвяна зірка освітлює Ваш серця чистим світлом вічних чеснот і цінностей, а Вифлеємський вогонь у цю холодну пору зневіри та сумнівів зігрівіє ваші душі, запалить у них світло надії, віри та впевненості в завтрашньому дні.

Міцного Вам здоров'я, щастя, достатку, любові і злагоди у ваших оселях.

Гучної коляди, смачної кулі та щасливого Нового року!

Профком студентів і Студентський уряд

ЛНУ ім. Івана Франка

Alma mater

Науковців Університету відзначили преміями Верховної Ради України. Відповідно до Постанови Верховної Ради України «Про присудження Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок» за 2012 рік за роботу «Кристалімічний аналіз як основа пошуку нових неорганічних сполук» преміями відзначено науковців Львівського національного університету імені Івана Франка:

- Демченко Павла Юрійовича – кандидата хімічних наук, старшого наукового співробітника;
- Міліянчук Христину Юріївну – кандидата хімічних наук, завідувача редакції журналу «Хімія металів і сплавів»;
- Пукас Світлану Ярославівну – кандидата хімічних наук, наукового співробітника;
- Токайчука Ярослава Олексійовича – кандидата хімічних наук, старшого наукового співробітника.

Вітаємо вчених нашого Університету з високими досягненнями й бажаємо подальшої творчої реалізації й нестримного наукового пошуку!

У Львівському університеті обговорили новий Кримінально-процесуальний кодекс

5 грудня 2012 року у Дзеркальній залі Львівського національного університету імені Івана Франка відбулося відкриття регіональної конференції на тему: «Кримінальний процесуальний кодекс: практична реалізація та міжнародний досвід», організаторами якої є Львівський університет та Програма реформування системи кримінального судочинства (OPDAT). У конференції взяли участь представники всіх ділянок судочинної системи різних регіонів України, викладачі та науковці Університету, а також представники Департаменту юстиції й Асоціації юристів США.

Відкрив конференцію декан юридичного факультету, доктор юридичних наук Андрій Бойко, який привітав учасників і представив президію. Андрій Михайлович наголосив, що кафедра кримінального права і кримінології Львівського університету є активно залученою до обговорення та до процесу підготовки Кримінально-процесуального кодексу. Ініціатива проведення конференції зумовлена виникненням низки питань щодо набуття чинності Кримінально-процесуальним кодексом, які потребують переорієнтації у сприйнятті правових стереотипів. Декан висловив сподівання, що проблематика, викликана новим Кримінально-процесуальним кодексом, знайде своє висвітлення в ході зустрічі.

Проректор з науково-педагогічної роботи та соціальних питань і розвитку Мар'ян Лозинський привітав учасників конференції від імені ректорату в «іс-

торичній залі одного з найдревніших університетів України та Східної Європи, який упродовж понад 350 років свого існування служив основою для підготовки висококваліфікованих спеціалістів, зокрема в галузі права». Оскільки одним із перших факультетів в Університеті

був юридичний, то закономірно, що 150 років тому на базі юридичного факультету було засновано дві кафедри – цивільного права та кримінального права, де викладання велося українською мовою. Уже цей факт свідчить про первинність зародження основ прав людини на теренах Університету та України. У виступі Мар'яна Володимировича йшлося про потужну юридичну школу Університету та високу оцінку суспільством випускників факультету. Проректор розповів про

ініціативу декана та колективу факультету запровадити навчання кандидатів у судді України з початком нового навчального року. Також Мар'ян Володимирович торкнувся питання співпраці Університету й Генеральної прокуратури України. На завершення проректор закликав із

української, а й американської сторони, за словами Мері Батлер, дасть змогу повніше й глибше розглянути тему зустрічі, обмінятися досвідом у тих ділянках, які є дотичними для обох сторін у сфері правознавства. Прокурор звернула увагу на організаційні моменти, які допоможуть ефективніше та більш результативно провести роботу конференції, а також розповіла про функціонування Програми реформування системи кримінального судочинства на теренах України впродовж 7 років.

Від імені Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ виступив суддя Станіслав Кравченко, який відзначив цікавий формат заходу, коли «можемо зустрітися всі разом і не в залі судового засідання» та почути думку науковців щодо актуальних питань, спровокованих новим Кодексом. На завершення Станіслав Кравченко побажав кожному досягти мети сьогоднішньої зустрічі.

У своєму виступі Олег Василенко, прокурор Львівської області, зробив огляд новел Кримінально-процесуального кодексу, розповів про перспективу цілісної реформи всіх ділянок судової системи, про роль і діяльність прокурора у спектрі нового Кодексу. Прокурор зазначив, що «Кримінально-процесуальний кодекс є важливим кроком на шляху до ЄС», оцінив його важливість у судовій системі та розповів про його основну ідею: надання сучасного і дієвого механізму захисту прав людини. Олег Андрійович звернув увагу на практичне втілення новаций Кодексу, зауваживши, що від дій кожного працівника залежить сприйняття суспільством нового Кодексу, адже «коли кожна людина почуватиметься у безпеці, можемо говорити про досягнення очікуваного результату. Ефективність роботи

Кримінально-процесуального кодексу вимірюється рівнем довіри громадян».

«Знаковою подією у державі» назвав конференцію завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики ЛНУ ім. Івана Франка, професор, доктор юридичних наук Василь Тимофійович Нор: «Ми давно чекали цього Кодексу, без якого справедливість (юстицію) неможливо було б реалізувати». Привітавши «представників усіх напрямів правознавства, які прибули, аби обмінятися думками», Василь Тимофійович зауважив, що «який би не був досконалий закон, найважливіше – хто і як його використовує, адже від цього залежить успішність закону, бо люди вирішують все». Професор Нор наголосив на важливості зміни свідомості, стереотипів сприйняття, на основі яких базується нормативна основа Кодексу. За словами юриста, нагальним є обговорення «накладок», які нелегко розв'язати у процесі правозастосування, адже новий Кримінально-процесуальний кодекс орієнтує нас і на європейські стандарти, і на англо-саксонську правову систему. Саме це і має на меті вирішити зустріч: «Сьогодні маємо ці проблеми визначити, обговорити й дійти ясності».

Напрями досліджень, які знаходяться під прицільною увагою учасників-науковців, включають такий спектр тем: розгляд стадії досудового розслідування, у рамках якої учасники розглянуть роль слідчого судді, прокурорів та органів внутрішніх справ, прав потерпілих, роль сторони захисту, застосування запобіжних заходів. Особливу увагу приверне змагальний процес, зокрема угоди про визнання винуватості й угоди про примирення.

Олена Карабчук,
редактор Прес-центру
Фото Олега Віварика

День вишиванки на географічному факультеті

Аспіранти, викладачі та працівники географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка свято Андрія відзначили акцією «День вишиванки на географічному».

Вишиванка здавна була не лише традиційним одягом українців, але й своєрідним символом та оберегом від негараздів, лихого ока і злих духів. «Цією акцією ми хочемо показати, що сучасна молодь пам'ятає й шанує українські традиції. Як ми знаємо, ще з давніх часів дівчата та хлопці одягали вишиванки на Андрія, весело проводили час на святкуванні Андрієвських вечорниць, бавлячись та співаючи гарних пісень. Тому хочемо показати всім, що ми не повинні соромитися власного минулого, – одягати вишиванку й бути гордими

того, що ми – українці – нація з багатою історією та глибоким корінням», – зазначають організатори.

Окрім патріотичної складової, акція популяризуватиме і здоровий спосіб життя. Всіх, хто прийшов у вишиванках, закликали не вживати алкоголю та не курити в день акції і в майбутньому відмовитися від цих шкідливих звичок. Адже серед українського населення, а серед молоді зокрема, стрімко поширюється вживання алкогольних напоїв і тютюнокуріння.

Також організатори сподіваються, що студенти з інших факультетів і ВНЗ долучаться до такої події.

За повідомленням Прес-центру

Урочисте відкриття та посвята меморіальної дошки Олени Степанів

Цьогоріч минає 120 років від дня народження Олени Степанів – українського історика, географа, громадської та військової діячки, першої у світі жінки, офіційно зарахованої на військову службу в званні офіцера, чотаря Української Галицької Армії. Із цієї нагоди географічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка ініціював проведення загальноукраїнського наукового семінару «Географічні і міждисциплінарні проблеми Львовознавства» та урочисте відкриття й посвяту меморіальної таблиці Олени Степанів на корпусі географічного факультету, що відбулося 20 грудня 2012 року за участю Ректора Львівського університету, професора Івана Вакарчука, проректора з науково-педагогічної роботи Звенислава Мамчур та доктора географічних наук, професора Олега Шаблія.

У слові про Олену Степанів Ректор Університету наголосив на важливості вшанування пам'яті національних героїнь, легендарних жінок, громадських діячок, доля яких пов'язана з Львівським університетом, адже Олена Іванівна була студенткою, згодом викладачем Львівського університету. «Дивовижна, надзвичайно активна жінка, національна героїня, яка провела довгі роки у радянських таборках», заслужовує на увіковічнення в нашій пам'яті та на скрижаль історії, аби запалювати прикладом доброго життя підрастаюче покоління. Особливу подяку Ректор висловив географічному факультету за ініціативу проведення заходу.

Про велику життєву школу української жінки-патріотки, яка працювала на терені природничих наук і залишила певний

науковий доробок у світовій науковій скарбівні, імпульс діяльності якої свого часу задав саме Львівський університет, розповів доктор географічних наук, професор Олег Шаблій. Олена Степанів, як особистість і науковець, є багатовимірним феноменом: доктор філософії в галузі історії та географії, відомий громадський діяч Галичини, доцент кафедри економічної географії Львівського університету та відділу економіки АН УРСР у Києві, належала до трона вчених, якими може пишатися

мованою на оздоровлення суспільства. Степан Дмитрович зазначив, що знаменита родина Дашкевичів, до якої належала Олена Степанів, «тримала українство на належному високому рівні». Проректор звернув увагу присутніх і на різнобічність особистості видатної українки, «яка вміла і могла все», та ніколи не боялася говорити правду. І саме такі люди потрібні нашому суспільству сьогодні.

«Живою легендою», «взірцем для молоді», назвав національну героїню Галичини

будь-який народ. «Для географічного факультету Олена Степанів є насамперед ученою європейських обсягів і знань, яка пройшла школу у визначних учених Львова й Відня», – зазначив Олег Іванович. Дивовижність цієї жінки, за словами професора, у тому, що в надзвичайно скрутних умовах вона зуміла писати унікальні, вагомі праці, які тепер географічний факультет видає. Адже наукова спадщина Олени Степанів до нинішнього часу залишається не достатньо вивченою. Більшість її наукових праць була у рукописах. Можливо, частина з них втрачена, частина, певно, знаходиться в архівах КПБ, в архівах інститутів Академії наук.

У виступі Степана Геля, проректора з навчально-виховної роботи Львівської комерційної академії, йшлося про викладацьку діяльність Олени Степанів у Львівському інституті радянської торгівлі (тепер – Комерційна академія), про її ініціативу створення «кооперативів здоров'я» – феноменальної акції, спря-

поет Петро Шкряб'юк і прочитав присвячені їй зворушливі поетичні рядки вірша «Ой там на горі, на Маківці». Адже з вибухом Першої світової війни Олена Степанів добровільно вступає до легіону Українських Січових Стрільців, відзначається у боях на горі Маківці у Карпатах, за що нагороджена срібною медаллю Хоробрості.

Подяку всім, хто долучився до акції вшанування пам'яті видатної українки, висловила представниця патріотичної скаутської організації «Пласт», членом якої свого часу була Олена Степанів, що є беззаперечною підставою сучасним пластунам пишатися цим і бути гідними наслідувачами легендарної жінки.

Олена Степанів була й залишиться назавжди серед славних жінок, справжніх Берегинь незалежної Української Держави. Пам'ятаймо про це!

Олена Карабчук,
редактор Прес-центру
Фото Олега Гордійчука

Кафедрі ботаніки 160 років

21 грудня 2012 року кафедра ботаніки Львівського національного університету імені Івана Франка відзначила 160-річчя від часу заснування.

Утворена у 1852 р. на філософському факультеті, вона була структурно не відокремленою від Ботанічного саду. Кафедрою завідували професори Г. Лобажевський (1852–1872) і Т. Цесельський (1872–1916).

У 1909 р. професор М. Раціборський на основі кафедри ботаніки та ботанічного саду створив біолого-ботанічний інститут, реорганізований у 1924 р. професором С. Кульчицьким в інститут ботаніки, у межах якого функціонувала кафедра морфології та систематики рослин до початку війни. Після тривалого закриття діяльність кафедри відновлена у 1992 р. внаслідок поділу кафедри морфології, систематики і фізіології рослин на кафедру ботаніки і кафедру фізіології рослин. Новоствореною кафедрою завідував професор С. Волгін (1992–2010). З 2010 р. кафедра успішно

працює під керівництвом професора Л. Тасенкевич.

При кафедрі функціонує Гербарій, який є найстарішим в Україні і внесений до світового гербарного реєстру «Index Herbariorum» (New York, 1990) з акронімом LW. У 2002 році він був внесений до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання України.

Вітаємо членів кафедри ботаніки зі знаковою датою і бажаємо їм творчої енергії та високих наукових досягнень!

За повідомленням Прес-центру

Міжнародна співпраця

18 грудня 2012 року, напередодні дня святого Миколая, у приміщенні Центру культури та дозвілля Львівського національного університету імені Івана Франка за підтримки студентської ради та профбюро студентів факультету журналістики відбувся благодійний концерт.

Культурний аспект українсько-італійської співпраці у Львівському університеті

У рамках свого візиту до Львова директор Італійського інституту культури в Україні професор Ніколо Франко Баллоні 12 грудня 2012 року зустрівся з Ректором Університету, професором Іваном Вакарчуком. Під час зустрічі Іван Олександрович та професор Баллоні обговорили перспективи та напрями міжнародної співпраці Львівського національного університету імені Івана Франка, шляхи подальшої роботи Університету з італійськими партнерами та можливості поглибленого співробітництва в культурній та освітній сферах.

— Як Ви розцінюєте динаміку українсько-італійських відносин на сучасному етапі?

— Взаємозв'язки між двома країнами є досить вагомими. Італія — держава, яка дуже підтримує Україну на загальноєвропейському рівні. Із точки зору культури Італійський інститут у Києві спільно з українськими партнерами організовує чимало заходів. Це означає, що ми сприяємо розвитку італійської мови й культури тут, в Україні, але в заходах беруть участь також українські партнери. Такими ж способами ми намагасмося поширювати українську культуру в Італії. Наприклад, у рамках співпраці з оперними театрами багато українських співаків їдуть на практику для здобуття досвіду до Італії.

Також ми робимо багато для України у видавничій сфері. Так, 2007 року за допомогою Італійського інституту культури опубліковані листи з Харкова. Це книга, яка розкриває італійцям проблему Голодомору — жахіття, котре пережив український народ. Видані українською мовою документи, зібрані професором Неаполітанського і Гарвардського університетів Андреа Граціозі. У них наводяться свідчення італійських дипломатів, які в 1930-х рр. працювали в Україні. Матеріали, зібрані в цій книзі, доводять, що геноцид проти українців таки був, і що однією з небагатьох країн, де зберігаються ці свідчення, є Італія.

— Коли Ви сказали, що створюється враження, ніби Україна й Італія «народжені від однієї матері»... Що найбільш спільного між нами: культурні, ментальні чи, можливо, історичні тожтовності?

— Італійська й українська культури дійсно мають дуже багато спільного. Відлік наших культурних зв'язків починається із 1200-х років, коли посланець Папи Римського прибув на територію нинішньої України. Спільні у нас як переваги, так і деякі недоліки.

Краще почати з позитивного. Насамперед італійці, як і українці, закохані в прекрасне. Це два народи-естети, спільною в яких є любов до мистецтва та культури, а ще — вони надзвичайно творчі. Що стосується недоліків, то одним із них є наша неорганізованість і розв'язання своїх проблем в останні хвилини.

— Наскільки цікава українська культура для італійців? Як асоціації викликає слово «Україна» в італійців?

— Перше, що кажуть італійці про Україну, — це те, що тут прекрасні жінки. Це перша асоціація, тому що найкрасивіші жінки насправді з України. Друга — гордість футболіст Андрій Шевченко.

Оскільки зараз реалізовується ідея, згідно з якою в Києві мають відкрити пам'ятник Данте Аліґ'єрі, а в Римі — пам'ятник Тарасові Шевченку, то часто італійці плутають Тараса Шевченка з Андрієм Шевченком і говорять: «Та ні, ще зарано ставити йому пам'ятник».

Щодо сприйняття сучасного українського мистецтва, то зацікавлення в італійців є. Ми знаємо відомих в Італії нинішніх художників, письменників. Хочеться також відзначити захоплення італійців скульптурами Пінзеля в Італії...

— Вперше Ви приїхали в Україну 1993 року, а нещодавно повернулися до нашої країни. Які зміни, на Вашу думку, відбулися передусім у ментальності українців?

— Зараз мені трохи важко судити, оскільки я в Україні лише три тижні. Можу говорити лише на рівні відчуттів. Те, що мені вдалося побачити, — це той факт, що, на жаль, вирази облич українців стали ще сумнішими. Я не часто користуюся послугами свого водія: мені подобається їздити громадським транспортом. Тому я бачу людей, які їдуть у метро, і вони здебільшого сумні.

— Коли Ви відзначали, що українці страждають комплексом меншо-

вартості. Вважаєте, що ситуація не змінилася?

— Це стосується не тільки України. Більше того, цей комплекс один із дефектів, породжених тією самою «спільною мамою». Ми дуже вип'ячуємо наші недоліки.

Ви, як і італійці, дуже творчі люди, але наша історія була іншою. Ви трохи обмежені своєрідними рамками, які є результатом тоталітаризму, але ментальність молодих людей стрімко змінюється. Італійці — індивідуалісти, люди, якими дуже важко керувати. І, незважаючи на різних диктаторів, ми ніколи не були обмежені рамками. Це наша позитивна риса в порівнянні з українцями, проте вона має також і негативний аспект, оскільки кожен італієць хоче чинити так, як він вважає за потрібне.

— Які подальші плани Італійського інституту культури в Україні?

— Якщо говорити про університетську співпрацю, то ми зміцнюватимемо ті відносини, які вже є на університетському рівні, — це обміни між викладачами, професорами та студентами. Також активізуємо зв'язки, які маємо з італійськими університетами. В Україні є п'ять італійських центрів. Один із найактивніших — Центр італійської мови і культури Львівського університету, який активно працює для налагодження співпраці між Україною та Італією. Хотілося б, щоб було більше людей, на яких можна покластися.

Ми маємо багато проєктів, які плануємо реалізувати наступного року з українськими партнерами. Зокрема 20 лютого відбудеться академія міланського оперного театру Ла Скала в національній опері України. Сюди повинні прибути італійські співаки, приїде диригент італійської опери. У рамках академії відбудеться спільний з оркестром виступ із національної опери України.

Також заплановано організувати виставку творів з Галереї Уффіці, що у Флоренції, які презентуватимуть в Україні. Окрім цього, відбудеться виставка творів музею Ватикану.

Ще одна річ, яку хочу додати, — це організація заходу «Премія Стрега». Кожного року цю премію вручають найкращим молодим письменникам Італії. Серед прихильників італійської культури в Україні ми створили Комітет, який складатиметься з шанувальників і знавців італійської літератури. Цей Комітет також даватиме свою оцінку п'ятьом номінантам Премії Стрега. Після цього буде зібрано інформацію з інших комітетів в Україні, які оцінюватимуть письменників, і на основі цього визначатиметься переможець. Пізніше цих п'ятеро переможців Премії Стрега приїдуть до Києва і до Львова, коли в місті відбудуватиметься Форум видавців.

Зазначимо, що за сприяння Посольства Італії в Україні Центр італійської мови і культури ЛНУ ім. Івана Франка спільно з Італійським інститутом культури провів виставку італійського фотохудожника Луки Бракалі «Екосистеми», відкриття якої відбулося в Музеї етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України.

Відомий у багатьох країнах світу своїми проєктами, присвяченими екологічній проблемі, сучасний італійський фотохудожник Лука Бракалі представив свої мистецькі твори з навколосвітніх подорожей.

Презентовані світлинні Луки Бракалі ілюструють враження майстра від його мандрівок, дають можливість «...відчутти красу, поезію, а іноді й трагічне виснаження Землі, що є нескінченним через постійне втручання людини... Завдяки його зображенням небачені пейзажі стають частиною нас самих. Його світосприйняття пропонує нові шляхи налагодження стосунків людини з Планетою», — вважає професор Флорентійського міжнародного інституту дизайну та маркетингу «Полімода» Ламберто Кантоні.

У фоторепортажах постають привабливі й загадкові ландшафти з різних куточків Планети, до яких часом важко дістатися, аби побачити їх на власні очі. Усі твори фотомитця автентичні, без використання комп'ютерного дизайну. Окремої уваги заслуговує папір, на якому надруковані фотографії: для створення спеціальних листів майстри з містечка Фабріано (Італія) застосовують особливі технології та знання. До процесу його розробки долучився й сам фотограф.

Олег Вівчарик,
редактор Прес-центру
Фото Олега Гордійчука

Перспективи й труднощі для України в часі головування в ОБСЄ-2013

Представники громадського сектору, експерти й освітяни обговорили роль і функції головної держави в ОБСЄ, досвід попередніх головувань та ініціативи, які мають бути впроваджені в часі головування України.

У Дзеркальній залі Львівського національного університету імені Івана Франка 17 грудня 2012 року відбулися громадські слухання «Формуючи порядок денний головування України в ОБСЄ у 2013-му році». Організований захід Інститутом Євроатлантичного співробітництва (ІЕАС) у співпраці зі ЛНУ ім. Івана Франка та за підтримки Національного фонду в підтримку демократії (США).

Під час заходу йшлося про очікування щодо українського головування та суспільно важливі пріоритети, які повинен висувати уряд України й інші проблемні питання.

Розпочав засідання народний депутат України, директор Інституту Євроатлантичного співробітництва Борис Тарасюк, який відзначив, що обговорення громадськістю питання головування України в ОБСЄ є надзвичайно важливим, коли де-факто Україна вже прийняла на себе повноваження і з 1 січня 2013 року повноцінно головуватиме в Організації.

Ректор Університету Іван Вакарчук привітав учасників заходу й побажав

усім плідної роботи: «Сподіваюся, що прийняті сьогодні рішення сприятимуть доброму головуванню України в ОБСЄ, а дії України в часі головування позитивно вплинуть на думку про нашу країну у світі».

Обговорення тривало у двох секціях, де учасники засідання розглянули міжнародно-політичний контекст українського головування й діалог держави та громадськості в контексті головування в ОБСЄ-2013.

Науковий директор Інституту Євроатлантичного співробітництва Олександр Сушко розповів про передумови прийняття на себе обов'язків головної держави та підготовку, яку провели на офіційному та громадському рівнях. За його словами, державні органи пройшли значний шлях. І зараз Україна фактично готова до головування, проте значна частина громадянського суспільства вважає, що важлива для країни місія є справою всієї громадськості. «Саме тому ми повинні виробити свій порядок денний... Ми маємо модерувати свою роботу таким чином, щоб голос громадськості був почутий найвищими державними органами», — зазначив Олександр Сушко.

«Україна — непростя країна. У нас є проблеми у всіх напрямках міжнародної

співпраці, але головування в ОБСЄ — це той майданчик, який потрібно використати для збільшення авторитету країни у світі», — зазначив аналітик, додавши, що громадська платформа повинна діяти впродовж всього 2013 року і в ній повинні брати участь люди, зацікавлені у позитивних результатах головування України.

Про виклики, які чекають на Україну в часі головування та про перспективи, що відкриваються перед нашою державою у світі розповів Борис Тарасюк. За його словами, Україна зіткнеться з серйозними військово-політичними, соціально-економічними та гуманітарними проблемами.

Одним із найважливіших завдань для України як голови ОБСЄ Борис Тарасюк назвав потребу розв'язання так званих «триваючих конфліктів», які зараз є у Молдові, Грузії та Азербайджані. Особливу увагу народний депутат зосередив на потребі врегулювання Придністровського питання, яке, на його думку, Україна може вирішити за умови політичної волі сторін конфлікту. Проблемаю, що може виникнути під час намагань розв'язати конфлікт у Молдові, Борис Тарасюк назвав російський чинник: «Ключі від врегулювання цього конфлікту знаходяться у Москві,

деструктивна позиція якої не дозволяє швидко розв'язати проблеми».

Окрім цього, за словами директора Інституту Євроатлантичного співробітництва, Україна зіткнеться з питанням продовження роботи над «Договором про звичайні збройні сили в Європі» і його адаптації до нових умов. Що ж до сфери озброєнь, то нашій країні необхідно буде вдосконалити політику щодо нерозповсюдження ядерної зброї у світі.

Однією із найгостріших проблем України в період головування, вважає аналітик, буде питання гуманітарної сфери. Оскільки під час президентства Віктора Януковича стосунки України у світі загострилися саме на ґрунті порушення прав людини, які є засадничим принципом гуманітарної сфери та ЄС в цілому: «Українська дипломатія має пом'якшити негативне ставлення, яке проявляється у світі, щодо України».

Загалом Борис Тарасюк вважає, що результати головування України в ОБСЄ залежатимуть від активності нашої країни та політичної волі країн-членів організації.

Про очікування інших країн від головування України в ОБСЄ розповів Ігор Ринкевич, експерт Правозахисного центру «Правова допомога населенню», координатор Громадської ініціативи «Білорусь — у Раді Європи» (Мінськ, Білорусь). За його словами, зараз у Білорусі склалася надзвичайно негативна ситуація як із політичними та громадянськими свободами, так і з відносинами країни з ОБСЄ. «У нас виборів більше не існує. Для тих, хто не знає, то у Білорусі діє «принцип Сталіна»: не важливо, хто і як голосує, важливо, хто рахує», — сказав Ринкевич.

Громадський діяч попросив українську сторону під час головування звернути увагу на ситуацію, коли думка громадськості фактично не береться до уваги. Так, на його думку, зараз у Білорусі без будь-якого громадського обговорення будуватиметься атомна електростанція. Також серед основних проблем Білорусі, розв'язанню яких могла б посприяти Україна, є відновлення смертної кари в країні, відсутність свободи слова та знищення людей, опозиційних режимові Лукашенки.

У другій секції експерти обговорили питання діалогу держави та громадськості в контексті головування України в ОБСЄ. У доповідях науковця директора Інституту Євроатлантичного співробітництва Олександра Сушко, провідного наукового співробітника Одеського регіонального філіалу Національного інституту стратегічних досліджень Ганни Шелест та інших аналітиків йшлося про суспільно важливі пріоритети, які має висунути уряд України, та про державний і громадський виміри ОБСЄ. Окрім цього, учасники заходу торкнулися питань перспектив і можливостей громадянського суспільства у часі головування України в ОБСЄ.

Зазначимо, що 2013 рік відкриває нові можливості для нашої держави з початком головування України в ОБСЄ, на яке українська зовнішня політика покладе велику надію не лише в контексті проведення заходів трансформації нової архітектури європейської безпеки, а й підвищення ролі України у сучасних європейських інтеграційних процесах.

Олег Вівчарик,
редактор Прес-центру

«Мово рідна»

26 листопада 2012 року в Актіній залі Університету відбувся вечір пам'яті Григорія Кочура, видатного українського перекладача, перекладознавця, поета, культуролога, члена Національної спілки письменників України, дійсного члена НТШ, лауреата Державної премії України ім. Тараса Шевченка, літературної премії ім. Максима Рильського Національної спілки письменників України.

Консолідація українців задля творення культурно-освітнього простору рідного слова

У Львівському національному університеті імені Івана Франка 12 грудня 2012 року відбулося перше засідання Установчих зборів Всеукраїнської асоціації викладачів української мови і літератури.

Розпочали захід спільним виконанням Гімну України. Із вітальним словом до делегатів зборів звернувся Ректор Університету, Герой України, професор Іван Вакарчук: «Сердечно вітаю делегатів з усієї України з першим засіданням Установчих зборів. Більш, ніж 160 років тому у Львівському університеті було створено кафедру української словесності у складний час періоду «весни народів» 1848 року, коли діячі науки і культури об'єднали наукові, літературні й освітні сили задля самовідданої праці на добро українського народу. Прикро, що сьогодні знову гостро стоїть питання захисту української мови. Вчена рада Львівського університету лише впродовж останніх двох-трьох років неодноразово зверталася до керівників держави, до Верховної Ради України зі заявами про те, що неприпустимим є звуження української мови як державної, системно вимагаючи відкликання ганебних законопроектів».

Іван Олександрович склав щире подяку ініціативному комітету філологічного факультету й усім присутнім за активність і небайдужість. Він зокрема зазначив, що новостворена Асоціація здійснюватиме високу місію – розв'язання нагальних проблем щодо утвердження високого авторитету української мови у світі, а це велика відповідальність перед усіма поколіннями українців. На завершення свого виступу Ректор побажав добра та щастя, щоби «діяльність йшла передусім на користь українському народові».

Від імені ініціативної групи зі словами вдячності до учасників засідання звернувся й модератор зустрічі, декан філологічного факультету, доктор філологічних наук, професор Ярослав Гарасим: «Дякую представникам понад 30 вищих навчальних закладів, усім відомим ученим й освітянам-українцям з усієї України, які зібралися сьогодні, аби стати на захист державного статусу та суспільного розвитку української мови».

Із доповіддю «Викладачі української мови і літератури: час солідарності» виступив професор Національного університету «Києво-Могилянська академія» Володимир Панченко, який наголосив на важливості консолідації сил задля створення фахової асоціації: «Це природна річ, коли професіонали, фахівці прагнуть до об'єднання, та висловив вдячність ЛНУ ім. Івана Франка за ініціативу створення Асоціації. Доповідач зосередив увагу на окремих тривожних чинниках, які спонукають українських філологів до консолідації. Серед них – факт прийняття антиконституційного Закону «Про засади державної мовної політики» з порушенням чинного законодавства. «Це багатоярусне лихо – документ, який провокує дезінтеграцію України», – сказав Володимир Панченко. Наступним загрозливим чинником є гуманітарна політика останніх років. Йдеться передусім про аспект історичної пам'яті, зокрема й про Інститут історичної пам'яті, який втратив свою місію, про факт, коли на офіційному рівні відбулося переакцентування подій 1930-1933 років, заперечення Голодомору як геноциду. Професор відзначив, що зараз спостерігається тенденція до повернення стереотипів радянських та імперських принципів в історіографії. До прикладу, принцип «мічення території» Росією, перетворення України у фрагмент «русского міра», ревізування підручників з історії на догоду російській (тієї ж

радянській) історіографії. Володимир Панченко застеріг присутніх: «Україна – в небезпеці потрапляння в пастку колишньої «монархії». І ця небезпека стає все загрозливішою і віддаляє нас від Європи. Це треба знати, це треба розуміти, щоб усвідомлювати, здійснювати громадянський вибір».

Професор НУКМА окреслив конкретні завдання, які потребують першочергового вирішення: радикальної зміни внутрішньої політики (яких не відбулося з виборами); зміцнення інститутів громадянського суспільства, адже створення Асоціації – це шанс його зміцнити. Задля цього варто добре обмірковувати практичне втілення згаданих завдань, а зокрема: створити мережу, осередки по областях, і щоб їх очолювали авторитетні люди; створити добрий інформаційний ресурс – інтелектуальний майданчик, який був би корисним для учасників Асоціації та для широкого загалу; здійснювати експертні оцінки всіх існуючих і майбутніх законопроектів і програм, що стосуються гуманітарної політики.

Головним завданням Асоціації, за словами професора Панченка, є робота над лобіюванням позитиву. А щоби праця була максимально конкретною, необхідно створити професійні групи, які б займалися певними спеціаліза-

цією. Професор Г. Ключек наголосив на необхідності інтелектуальної напруги для розвитку освітянського майбутнього, адже суспільна реформація розпочинається «рухом знизу», яким і є створення Асоціації.

Реформування літературної концепції, на думку Григорія Дмитровича, мусить мати такі основні принципи:

- збереження кращих традицій вітчизняної літературної освіти, збереження часом;
- глибоке усвідомлення основних недоліків сучасної літературної освіти;
- обережне залучення кращого досвіду світової літератури;
- принцип ощадності («відрубання всього зайвого», за Ортегой-і-Гассетом), тобто не давати студентам та учням зайвого, а лише те, що може бути засвоєне.

Реформування програми літературної освіти передбачає вивчення кожного твору й виділення оптимальної кількості часу для досягнення мети – урок літератури має бути уроком мислення. Варто відмовитися від історико-літературного принципу, скоригувати його так, аби учні мали змогу засвоїти найголовніші моменти історичного процесу на основі високохудожніх творів. «До програми мають входити лише високохудожні твори, лише вища класика. Має

будемо «вдиряпуватися». Національна ідея – велика річ. А в сучасних програмах – цілковита неповага до українця. Програма – надзвичайно важкий труд. Вона не повинна містити різноманітні «ляпи і ляпсуси». Натомість нинішні програми насичені невідповідними текстами творів, через які ми творимо в дітях комплекс неповноцінності.

«Основним постулатом принципу програм має бути висока художність.

масовою свідомістю, відсутність знань студента про мовний стан у світі – основні ризики сучасного суспільства. З огляду на це окреслила алгоритм, як можна з ними боротися: «Соціологи кажуть: потрібно перетворити Україну з «країни ризиків у країну шансів». Без зміни способу мислення не можна змінити проблем, викликаних таким мисленням. Як засвідчує світовий досвід, через мову треба показувати світ».

Студент-філолог системно не вивчає, що таке мовна політика, мовні права, мовна стійкість, не знає про мовні процеси в інших країнах. А тому «освіта, наука, культура потребують нашого втручання. Потрібен колективний розум. Асоціація – ресурс, який може створити щось нове: підручники, запровадити нові дисципліни про взаємодію мови і суспільства», – підсумувала професор Галина Мацюк.

Проректор з науково-педагогічної роботи Львівського університету, доцент кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства філологічного факультету Марія Зубрицька у зверненні до присутніх філологів-українців запропонувала виробити чітку стратегію діяльності Асоціації, зокрема наголосила на важливості створення он-лайн курсів, використання інтерактивних методів викладання, проведення літніх шкіл для викладачів щодо методики викладання української мови. Одним із вагомих кроків має стати введення «сертифікатів знання рідної мови» за прикладом Росії та інших країн, – переконана проректор. На думку Марії Олексіївни, це сприятиме прориву українського світу у світовий «інтелектуальний простір».

Під час організаційного засідання учасники установчих зборів обговорили й затвердили Статут Всеукраїнської асоціації викладачів української мови та літератури, символіку й атрибутику, сформували керівні органи Асоціації, обговорили план її діяльності на 2013-2014 роки, а також прийняли Ухвалу й декларацію про створення Асоціації. Тож Всеукраїнська асоціація викладачів української мови і літератури має на меті ініціювати докорінне переосмислення мовно-літературної освіти та сприяти законодавчому закріпленню її нових стандартів, таким чином дієво протистояти викликам часу і виборювати культурно-освітній простір для рідного слова.

Тетяна Шемберко,
керівник Прес-центру
Фото Олега Віварика

ними проблемами. Володимир Панченко закликав «постійно наголошувати на соціальній престижності вчительської професії» й поділився своєю вірою в можливість «колективного розуму, зарядженого доброю громадянською позицією».

«Учитель-словесник – центральна фігура у суспільному житті. Ознака освіченості – це передусім вміння володіти художнім словом», – розповів про місію учителя-словесника, про цінність художньої літератури в навчальному процесі доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка Григорій Ключек. Це важливо з огляду на виховний потенціал прекрасного. За В. Сухомлинським, «краса – гімнастика душі», а «поетичне слово – еліксир для розвитку розуму дитини». Художня література здійснює на людину вплив засобами краси і добра.

бути краса форми твору. Коли вчитель закоханий у твір, тоді й учень його полюбить», – додав професор. Доповідач також звернув увагу на потребу введення в програму номінацій для створення фахового літературознавчого контексту та реформації шкільної нормативної poetики, залучення основних понять із теоретико-літературної бази.

Цікавим, ілюстративним та водночас емоційним був виступ української поетеси, прозаїки, літературознавця, члена Національної спілки письменників України, професора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Ольги Слоновьської, яка відзначила важливість такого зібрання. Ольга Володимирівна детально проаналізувала й дала фахову оцінку чинним програмам і підручникам з української мови та літератури, наголосивши, що «програма будь-якого предмету – це своєрідна конституція». А сьогодні наші програми, на думку експерта, – «це катастрофа, кінець, з якого важко

Твір має бути посильним, доступним, актуальним. Сучасна дитина хоче читати те, що її болить, пече», – переконана Ольга Слоновьська. А відтак, варто створити комісію для написання відповідних програм.

Як мовознавчі дисципліни можуть і повинні відреагувати на соціонебезпеки звуження використання української мови у різних сферах йшлося у доповіді професора кафедри загального мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора філологічних наук Галини Мацюк. Використовуючи показники соціологічних опитувань, Галина Петрівна проаналізувала стан українського суспільства, роль української мови в середовищі студентів і школярів, відзначивши, що «школа – опора для розвитку мови у суспільстві».

Професор розглянула «теорію суспільства» й розповіла про відсутність гуманітарної програми, маніпуляцію

Історія

24 грудня 2012 року у Виставковій залі Університету відбулося відкриття персональної виставки випускниці географічного факультету Ярослави Сенюк (Мармаш) «Ляльки-мотанки мої – у Різдвяній коляді». Це десята персональна виставка майстрині. В експозиції представлено роботи, виготовлені впродовж двох років творчої діяльності Ярослави Сенюк.

Університетський корпус на вул. Дорошенка, 41: історія і сучасність

Один із корпусів нашого Університету знаходиться на вул. Дорошенка 41. Тепер тут географічний факультет, кафедра іноземних мов і Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. Історія цієї будівлі і прилеглої території дуже цікава.

Колись на сучасній вул. М. Коперника стояла церква Святого Духа з дзвіницею, перебудована у XVIII ст. з барокового костелу сестер домініканок, побудованого в 1722–1729 р. разом з монастирем. Костел та монастир домініканок були зведені на кошти фундаторки Теофілії з Ліщинських Вишневецької. Після касаційних реформ імператора Йосифа II у 1783 р. ансамбль монастиря віддали українській громаді під новоутворену Греко-католицьку духовну семінарію (з 1929 р. – Богословська академія), а костел перетворено на семінарську церкву Святого Духа. Тоді в церкві був встановлений п'ятирусний іконостас пензля художника Луки Долинського, різьбу до якого виконав Іван Щуровський.

У 1780-х рр. Греко-католицьку семінарію у Львові відвідав австрійський імператор Йосиф II.

Здавалось би, не царська це справа – перейматися інтригами педагогічних кадрів у якійсь там Галичині! Однак Йосиф II поставився до справи серйозно. «З тої причини відвідав він семінарію, не увідомивши о тім завчасно нікого, зустрівся з викладачами й студентами. Відтак у бесіді з Феслером повідомив, що вирішив відкликати того, бо не може бути ректором propter scandalum».

Семінарська церква Святого Духа була скромним однонавовим з півкруглою апсидою храмом під двосхилим дахом, який утворював трикутний фронтон на фасаді від вул. М. Коперника. Своєю архітектурою церква майже не виділялася серед одноманітної забудови колишнього монастиря. Стіни церкви були розписані художником Модестом Сосенком. У 1840-х рр. іконостас храму поновлений Мартином Яблонським.

Під час Другої світової війни (15 вересня 1939 р.) церква була знищена німецькою бомбою. Залишилися лише струнка триарусна барокова вежа-дзвіниця, яка входила до ансамблю церкви Святого Духа. Іконостас частково уцілів завдяки старанням мистецтвознавця Михайла Драгана, тодішнього директора Музею Львівської Богословської Академії.

Дзвіниця колишньої церкви Св. Духа – кам'яна, квадратна в плані, триарусна, з бароковим завершенням та витесаними з каменю вазами по кутах. Кожен із ярусів фланкований пілястрами та півколонами, вікна вежі мають півкруглі завершення. На вежі встановлено годинник з давнього Скиту Манявського (1786 р., відремонтований у 1987 р.). 1987-го р. із західного боку здійснено прибудову музейних приміщень. З 1990 р. у вежі-дзвіниці колишньої церкви Святого Духа розташовано будинок музею «Русалки Дністрової», відділ Львівської галереї мистецтв. За музеєм, на невеликій площі встановлений пам'ятник з бронзи засновнику «Русалки Дністрової» Маркіяну Шашкевичу (1811–1843 рр.) (скульптори: Дмитро Кривавич, Микола Посікіра,

арх. В. Дубініна та Михайло Федик, 1990 р.).

У квітні 1942 р. в газетах «Львівські вісті» та «Краківські вісті» оголошено конкурс, програма якого передбачала виготовлення архітектурного проекту на відбудову церкви Святого Духа на вул. М. Коперника, 36 у Львові. Ідею проведення цього конкурсу, незважаючи на важкі воєнні часи та матеріальну скруту,

У каплиці семінарії в 1927–1939 рр. був Святодухівський іконостас пензля Петра Холодного.

Наприкінці XVIII ст. семінарська земля сягала аж до вулиці Коперника; на території землеволодіння семінарії був дім Кредитового Земського Товариства. Пізніше кусень за куснем землі забирали. У часах Шашкевича на місці, де тепер Головна пошта, був ще великий сад, запущений, слабо

подав ректор семінарії, а згодом митрополит і кардинал о. Йосиф Сліпий (його кабінет знаходився на другому поверсі семінарії, тепер – географічний факультет, к. 34).

На конкурс надійшло 15 робіт. Другу нагороду отримали автори девізів «Чорна точка у зеленій» Євген Нагірний і «Чорний хрест у колі» – Отто Федак у співтворстві з Олександром Пежанським. З усіх поданих тоді на конкурс проєктів в оригіналі дотепер повністю зберігся лише один – проєкт архітектора Степана Гаврилюка під девізом «Собор».

У 1950-х рр. розібрали руїни церкви і влаштували спортивні майданчики. Сьогодні на цьому місці – новий корпус АТС (автоматичної телефонної станції).

Повертаючись до історії семінарії, нагадаємо, що вона мала назву «Генеральна духовна семінарія у Львові». Семінаристи вивчали теологію, і цей духовний заклад готував священиків із Галичини, Закарпаття, Пряшівщини, Крижевецької єпархії (Югославія), Семигороду та Хорватії. Першим її ректором став пізніший галицький митрополит Антін Ангелович.

Семінарія була наново перебудована в кін. XIX ст. Нові корпуси духовної семінарії збудовані у 1889 році за проєктом Сильвестра Гавришкевича. На її території був сад, будівля – в периметральній забудові вулиці, впритул прибудована до Поштамту і сучасних приміщень Телеграфно-телефонної станції й компанії «УТЕЛ» (Дорошенка, 43). До 1945 р. будівля знаходилася на території парку Греко-католицької духовної семінарії.

опарканений, а в ньому – будиночки, де знаходилася служба семінарії. Далі були одноповерхові музеї, за ними – сад для вихованців, далі – церква з семінарією і знов городець, що приймав до палацу Салітів. На вікнах семінарії були грати, що надавали будинкові вигляду в'язниці. Є анекдот, про те, що одного разу якийсь селянин уперто вдівлявся у будинок. Один з семінаристів почав глузувати з нього, а селянин відповів: «Смійся, смійся, якби ти був порядний чоловік, то за ґратами не сидів би!».

Семінарія відігравала дуже важливу роль в українському відродженні XIX ст. Тут закінчив богословські науки Маркіян Шашкевич, з гуртка

богословів вийшли перші галицько-українські письменники. На спомин про Маркіяна Шашкевича в 1911 р. на мурах церкви вмонтували пам'ятну таблицю.

У семінарії навчався автор мелодії національного і державного гімну України о. Михайло Вербицький. Будинок духовної семінарії до 30-х років XX ст. мав сліди обстрілу з польсько-української війни. У листопаді 1918 р. в сусідньому будинку Головної пошти боронилася українська залога; поляки через семінарію дісталися до пошти, підпалили дах та відтіснили українців.

У 1929 р. зусиллями митрополита Андрея Шептицького на базі семінарії створено Греко-католицьку богословську академію. Пам'ятник митрополиту Андрею Шептицькому роботи відомого скульптора Андрія Коверка було встановлено у жовтні 1932 р. в саду Греко-католицької

У 1939 р. з експансією Червоної Армії семінарію було закрито. Того ж року приміщення Львівської духовної семінарії по вул. Коперника стало власністю Львівського державного університету. Діяльність семінарії відновлена під час Другої світової війни.

У 1945 р. семінарія ліквідована совєтською владою. Більшість її професорів-викладачів було заарештовано і заслано до концтаборів; приміщення, майно і бібліотеку академії конфісковано, а випускники та студенти семінарії розсіялися по Україні та різних країнах світу. Семінарія існувала підпільно. За часів радянської влади у приміщенні знаходився гуртожиток студентів, спортзал (теперішні аудиторії №6 і №7) і військова кафедра, яка на поч. 1960-х років почала готувати офіцерів запасу зі студентів. У розпорядженні кафедри була навчальна техніка та озброєння, що розміщувалося у внутрішньому підвір'ї корпусу на вул. Дорошенка 41. У 1993 р. педколектив кафедри перейшов до об'єднаної міжвузівської військової кафедри при військовому інституті при НУ «Львівська політехніка».

У 1975 р. з головного корпусу університету туди переведено географічний факультет, який був створений у 1945 р. Деканами факультету були О. Ващенко (1945-1951), І. Сваричевський (1951-1952), П. Ситніков (1952-1953), П. Цись (1954-1964), М. Андрианов (1964-1968), П. Климович (1968-1974), Б. Ляшук (1974-1976), Г. Міллер (1976-1984), Я. Кравчук (1984-2002), Я. Хомин (2003-2011), з 2011 – В. Біланюк.

На стіні колишньої семінарії та академії з боку вул. Коперника у 1997 р. встановлено великий бронзовий барельєф Патріарху УГКЦ, ректору Богословської академії Йосифу Сліпому (скульптор Юліан Савко, архітектор Р. Кичма). У грудні 2007 р. у дворіку географічного факультету урочисто відкрили пам'ятну таблицю, присвячену 130-річчю від народження і 70-річчю від смерті фундатора національної землезнавчої науки, картографії та географічної освіти академіка Степана Рудницького. Текст таблиці: «У Львівському університеті навчався (1896-1899) і працював (1908-1919) фундатор нової української географії, картографії і землезнавчої освіти, академік Степан Рудницький (1877-1937)». У урочистому відкритті взяла участь і виступили заслужений професор університету О. Шаблій, проректор З. Мамчур, декан факультету міжнародних відносин М. Мальський. Посвяту пам'ятної таблиці здійснив о. Володимир з Греко-католицької церкви Святої Анни у м. Львові.

14 травня 2012 року у дворіку географічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка відбулося урочисте відкриття першого у світі пам'ятника наплічнику. Непересічна подія зібрала знаних географів, академічну спільноту університету й представників міської влади Львова під спільним знаменом вшанування символу всіх мандрівників, дослідників і туристів. Зі вступним словом виступив декан географічного факультету Володимир Біланюк. Урочисто зняли накриття із пам'ятника Ректор Університету Іван Вакарчук, проректор з науково-педагогічної роботи Звенислава Мамчур і голова студентської ради географічного факультету Андрій Мичко.

20 грудня 2012 року на корпусі географічного факультету відкрили й посвятили меморіальну таблицю Олени Степанів.

Андрій Байцар,
доцент кафедри географії України
фото з фондів Музею історії
Університету

Постаті

Кафедра класичної філології факультету іноземних мов організувала 4 грудня 2012 року зустріч із професором Андрієм Содоморою, видатним українським письменником, поетом, перекладачем.

Заради рідного письменства

(До ювілею Андрія Олександровича Содомори)

У кожному національному письменстві, крім давньогрецького, функціонують оригінальна й перекладна література. Залежно від історії нації роль перекладної літератури то зменшується, то збільшується, але загалом вона ніколи не втрачає своєї ваги. Особливістю Андрія Олександровича Содомори як творчої особистості є те, що цей видатний Майстер українського красного письменства має колосальний доробок і в оригінальній, і в перекладній літературі, оскільки своїми перекладами, оригінальними творами та критичними працями він збагатив душу української нації.

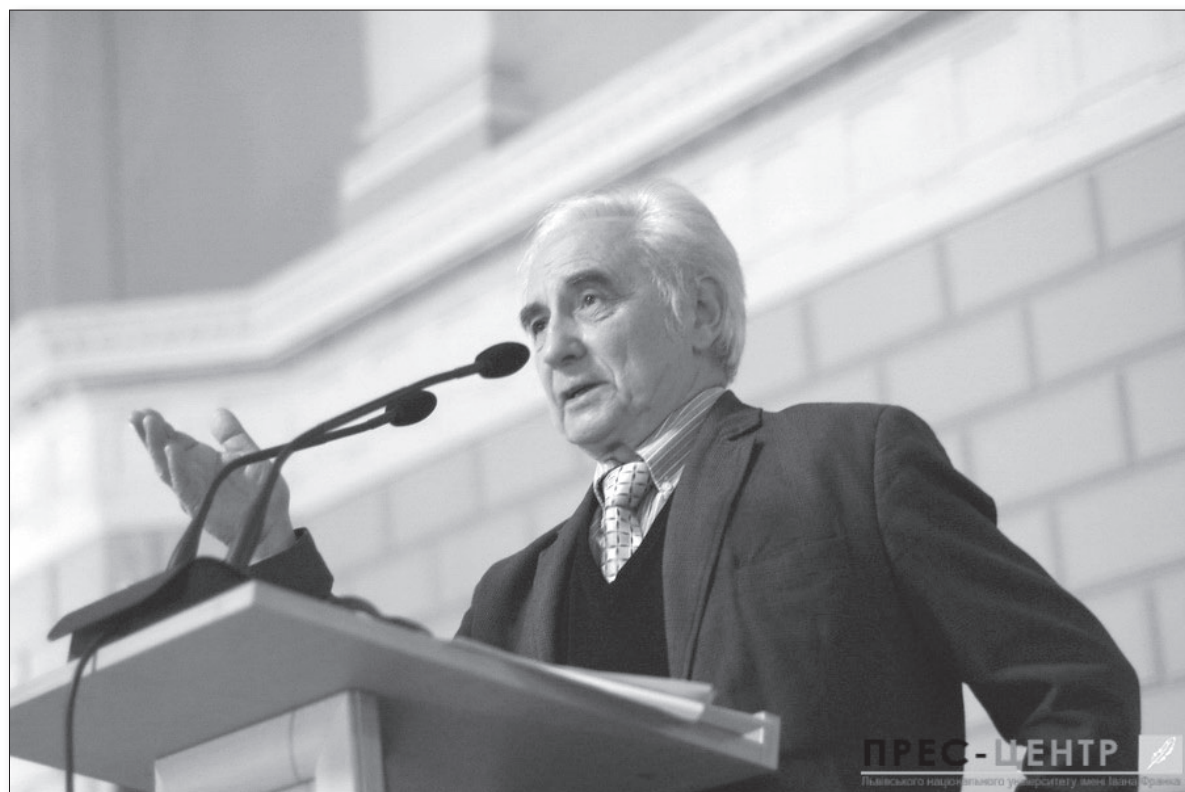
А. Содомора народився першого грудня 1937 року, а перед тим – третього листопада того ж року, – за ви роком трійки НКВД Ленінградської області, в карельському урочищі Сандормох розстріляли М. Зерова, В. Підмогильного, Г. Епіка, М. Вороного, М. Куліша, П. Филиповича, О. Слісаренка, Мирослава Ірчана, К. Поліщука, С. Рудницького, А. Крушельницького та чимало інших інтелектуалів різних націй. Знищення таких Талантів, як М. Зеров, – це всенациональна трагедія. Та доля подарувала Україні в тому ж році інший великий Талант.

А. Содоморі, синові священика зі села Вирів Кам'яно-Бузького району на Львівщині, дуже поталанило в житті. Рідне село прищепило любов до своєї землі, розуміння найкращих наших духовних традицій, подарувало атмосферу української пісні – козацької, стрілецької, повстанської. Ця атмосфера супроводжує його все життя, відчувається в перекладах, коментарях, оригінальній творчості. Андрій Олександрович навчався (1954-1959) на відділі класичної філології Львівського державного (з 1999 р. – національного) університету імені Івана Франка. Навіть в окаянні роки тоталітарного режиму цей університет був Франковим не лише іменем, а й суттю, і тут зберігалися глибокі традиції античності. Викладачі кафедри класичної філології, зокрема Ю. Мушак, М. Білик, Й. Кобів, перекладали твори античних авторів українською мовою й заохочували до цього своїх студентів. Від них уперше студенти почули (правда, спершу пошепки), про М. Зерова та його творчість. Але ця творчість владно скеровувала неопітв до живого світу античності.

Після закінчення університету Андрій Олександрович працював архіваріусом у Львівському історичному архіві, де панувала атмосфера середньовічної латини. Згодом упро-

довж довгих років викладав латину в Львівському медичному інституті, (з 1997 р. – Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького), де, до речі, працював над перекладом латиномовних трактатів, і нарешті з 2002 р. він знову у Франковому університеті, куди повернувся завдяки старанням Ректора – професора І. О. Вакарчука. Саме на університет припадає найурожайніший період творчості Ювіляра.

студентів не лише великим науковим авторитетом, а й наставником і дуже близькою та дорогою людиною. Таким чином Андрій Олександрович продовжив борозну, що її започаткував І. Франко, переклавши 1908 р. фрагменти Менандрової комедії «Право дитини» (опубліковано в «Літературно-науковому віснику», т. ХІІ, кн. 1). На переклад А. Содомори як видатну подію в культурному житті України відгукнувся рецензією

Подвижницька праця (Андрій Олександрович вірний батьківській науці: «Взявся за чепіги – не випускати з рук») розпочалася наприкінці 50-х років і вивпнила вщерт його духовне єство. Ще студентом відчув А. Содомора великий потяг до перекладання античних творів, зрозумів, що переклад живить думку, збагачує виразові засоби мови, допомагає осмислити дійсність. 1961 роком датується перший його друкований переклад оди Горация «До друга». 1962 р. вийшов перший книжковий переклад А. Содомори новонайденної тоді в пісках Єгипту комедії «Відлюдник» чільного давньогрецького драматурга Менандра. Перекласти її здібному студентові довірив грецист світової слави професор С. Лур'є, що викладав у Львівському університеті в 1952-1964 роках та був дія-

в «Літературній Україні» Г. Кочур 6 липня 1962 р. Ця увага визнаного Метра, передусім його критичні зауваження щодо мови перекладу, важила дуже багато для талановитого початківця. Зворушливо, що через 49 років, 17 листопада 2010 року, Андрій Олександрович став першим лауреатом Літературної премії імені Григорія Кочура Міністерства культури України за присвоєння українській культурі скарбів давньогрецької та давньоримської літератур. 1968 р. А. Содомора захистив кандидатську дисертацію про переклад поезії лесбійських ліриків українською мовою, визначивши кінцево напрям своєї наукової діяльності.

За довгі роки невтомної праці (не забуваймо, що після декількох років праці в архіві Андрій Олександрович постійно викладає у вищих навчальних закладах, де педагогічне навантаження неймовірно високе) А. Содомора суттєво збагатив українську перекладну літературу, а в рідній – есеїстику, поезію, жанри новели й мініатюри. Твори Андрія Олександровича друкують найчастіше львівські видавництва «Літопис», «Срібне слово» і «Піраміда», київські «Дніпро» й «Основи», з журналів – «Всесвіт» та «Дзвін» (до 1990 р. – «Жовтень»).

Між 1962 та 2012 роками – низка перекладених творів: від давньогрецького поета Архілоха (VII ст. до н. е.) до окремих авторів новітньої літератури (поезії Й. В. Гете, М. Ю. Лермонтова та ін.), що стали явищем великої культурної ваги. Серед перекладеного – твори найрізноманітніших жанрів, стилів, віршових та прозових форм. Найважливіший переклад – це повний український Гораций (1982), за що перекладача вшанували перекладацькою премією

імені Максима Рильського Спільки письменників України (1986). Справжня звитяга Андрія Олександровича – переклади давньогрецької драми: комедій Аристофана (1980), трагедій Софокла (1989), Есхіла (1990) та Еврипіда (1993).

Набувши досвіду, Андрій Олександрович усе глибше занурюється в поетику першотвору, усе повноцінніше підбирає виразові засоби рідної мови, постійно збагачує свій стилістичний інструментарій, даруючи читачеві нові твори з найрізноманітніших пластів життя античності й новітніх епох. Тематичні зацікавлення перекладача сягнули ряду латиномовних творів Середньовіччя, Відродження та пізніших

«Петер-Нечесаха» Гайнріха Гофмана (К., «Грані-Т»). 2009 року видано об'ємну збірку «Римська елегія» (твори малознаних досі українському читачеві Тібулла, Проперція, Овідія), присвячену світлій пам'яті Анатолія Перепади – близького приятеля А. Содомори. Про те, як складно перекладати римські елегії, сповнені музики, мелодійного звучання, йдеться в статті Андрія Олександровича «Елегійна пісенність Альбія Тібулла: Слово та образ». 2011 р. виходять «Буколіки», «Георгіки» і «Малі поеми» Вергілія в перекладі А. Содомори. 2012 року він дарує рідному читачеві повну збірку елегій Теогніда, на що давно чекала українська література. Цього ж року вийшли друком переклади всіх відомих фрагментів пісень знаменитої Сапфо.

Особливість, сказати б, навіть унікальність літературної діяльності А. Содомори в тому, що широкий розмах його перекладацької практики поєднується з не меншою за обсягом та жанровим розмаїттям оригінальною творчістю. Як стверджує Андрій Олександрович у передмові («До своєї Ітаки...») до другого видання «Живої античності», саме творчість Горация спонукала його зреалізувати давню мрію – спробувати свої сили у власній прозі. Правда, потяг до писання прози відчував Андрій Олександрович ще в шкільні роки. Тут – коротка повість про Горация («Наче те листя дерев»), 1982, 2002), прозова книга «Жива античність» (1983, 2003) – поетизована розповідь про великих Майстрів Слова: Гомера, Сапфо, Еврипіда, Вергілія, Горация; роман-мозаїка «Під чужою тінню» (2002); настроєві образки, психологічні новели, філологічні етюди («Сивий вітер», 2002); літературно-психологічні портрети («Лініями долі», 2003 – про філологів, зокрема викладачів-класиків Львівського університету). Герої його оригінальних творів – це здебільшого люди непомітні, що перебувають на маргінесах життя, але саме тому дуже цікаві й привабливі. А ще в доробку Андрія Олександровича – віршова збірка «Наодинці зі Львовом» (2005), де знаходимо епіграми, класичні сонети, мініатюри, ліричні образки тощо) та «Пригорща хвилини: образки, мініатюри, катрени» (2007; друге доповнене вид. 2012). Цікаво, що навіть у тому настроєвому перебудуванні наодинці зі Львовом автора не покидають перекладацькі мотиви:

Старого Львова осене пливка,
Боецьким словом – листоплин!
В моїй душі ти солодко-гірка,
В твоїй руці – моя рука дитинна.

До мене говориш мовою дощу,
Твоїм дощем листопадним плачу,
Щонайтривкіший спогад ворошу,
А твого смутку – не перетлумачу.

І скільки б часу не перетекло,
Не відбіліло, не відзеленіло, –
В мені – твого Середньовіччя тло,
На маргінесах – зелено і біло...

Знаменитий здобуток А. Содомори – збірка новел, образків, філософських медитацій, присвячених Львову, під заголовком «Сльози речей» (2010 р.).

Тож побажаймо Ювілярові міцного здоров'я, нових творчих ужинок. Щоб велося завжди й у всьому: у Вашій шановній Родині, у Вашій талановитій душі і в нашій рідній Україні! Хай колісниця Вашого життя котиться по завітчаній дорозі! Добра, удачі, світлого Чола і Серця на кожному мить у майбутньому!

Книжкам Андрія Олександровича побажаймо вдумливого читача по всій Україні та за її межами.

Роксолана Зорівчак,
професор Львівського
національного університету
імені Івана Франка
Фото Олега Гордічука
та Юрія Чабана

Пам'ять

10 грудня 2012 року в Актівій залі відбувся Вечір пам'яті української письменниці, громадської діячки, правозахисниці, професора Ірини Калинець. У рамках вечора презентували 5 томів творів Ірини Онуфріївни, упорядкованих і виданих українським поетом Ігорем Калинцем, ще п'ять – побачать світ у новому році.

Сакральний вимір слова Ірини Калинець

Українська громадськість і ширша – на європейському континенті, зокрема та, яка ніколи не була байдужою до подій, що відбувалися чи відбуваються на теренах України, знає цю особистість, яка заслужила визнання як Героїня світу. У цій людині щасливо зосередилися таланти і громадського чи політичного життя, і письменницькі, і захисницькі прав та свобод українців разом з характером, який фактично ніколи не йшов на компроміси, бо в умовах московсько-більшовицького тоталітаризму будь-яка форма компромісу, як правило, закінчувалася або конформізмом, або співпрацею з ворогом – колабораціонізмом. Ця особистість щасливо поєднала в собі глибоку, скажемо, – безмірну любов до власного народу і прагнення всіма доступними їй силами прислужитися для його визволення.

І якщо сьогодні замислюємося: звідкіль беруться ці шляхетні засади, то, звичайно, згадуватимемо дорогий час дитинства і до юнацьких років, також книжки, в які поринала повністю молода душа, церкву і християнське виховання, котрі створили міцні підвалини, настільки непохитні, що наступні випробування не змогли їх ні похитнути, ні, тим більше, зруйнувати. І все ж таки, не слід забувати, що значна частина життя Ірини Калинець припала, за висловом знаменитого неокласика Юрія Клена, на «прокляті роки» – роки неволі, насильства, національної і разом з тим соціальної несправедливості, ідеологічного тиску і ганебних стандартів, яких не витримувало нормальне національне мислення й спосіб життя згідно з власними внутрішніми законами правди і справедливості.

Зрозуміло, що така душа шукає способу, з одного боку, найповніше розкритися, а з іншого – як покликаним – насамперед служити нації, яка в умовах бездержавності здесятована й стероризована окупантами різних мастей, спливаючи кров'ю, не здалася й постійно, систематично та безперервно йшла до визволення. Для майбутньої письменниці й правозахисниці найсвіжішою сторінкою минулого було українське підпілля і героїчна УПА, бо все українське, що оточує нас повсякденно, наповнене живою історією, ніколи не зникає з пам'яті і є еталоном стійкості й принциповості в моменти важливих рішень.

Очевидно, саме тому життєва доля Героїні світу склалася так, а не інакше. Вибір зроблено.

Звичайно, в умовах злочинної політичної системи, де національне «ми» завжди

протистояло «ім» – чужинцям, іншого й не могло бути: Ірина та Ігор Калинці стали на шлях протесту, захисту, боротьби. І для цього озброїлися Словом, наповненим високою культурою, глибокою національною традицією, філософією високої правди в ім'я свободи рідної землі та її людей. Ці надзвичайно важливі основи художнього слова забезпечують йому тривалість в нашому часі і в історії української духовності.

У розмаїтій проблематиці художньої й наукової творчості поетеси варто виділити один аспект, досить характерний, оскільки він наявний в художньо-поетичному й науковому слові. Йдеться про сакральну притаманність, про серцевину художньої тотожності, що походить, звичайно, від мислення, іншими словами – від душі, духовності, від органічності, в кінцевому наслідку, особистості, що діє в матеріальному й духовному світі як цільність. Тому не випадково, як мені здається, перша поетична збірка «Лісовий Никифор» (1965) з неприхованою тенденцією схильності чи прихильності до власного коріння, коли легендарний художник з Криничі втілює споконвічну нерозривну цілість з рідною землею. І ще один промовистий факт – повернення саме завдяки діяльності Ігоря та Ірини Калинців українській громаді Львова, а потім і всьому українству пам'яті про Антонича, звертаючись до якого, назвала його в одному з віршів «нації моєї чудотворцю». І вже в першій збірці народно-фантастичний Лісовик здійснює народно-релігійні обряди («На Паску прийшов Лісовик»). І вже

в наступній збірці «Оранта» (1969-1970) авторка впевнено виходить на сакральну тему, що, зрештою, зобов'язує й сама назва збірки.

Отож органічне пов'язання з прикормом природно наводить на біблійні мотиви чи сюжети, що викликані настроєм болю, бо пишуться рядки в неволі.

Невільниця! / Я боєм сну і смутком! / І зоряною музикою, / І небом синім. / Прийдіть до мене, добрі душі / І добрі сльози України! / Та серця в мене вже давно нема. / Ні роду! Ні народу! Ні обличчя! / Пече мене запльоване ім'я. / Пече мене оджа невольника!

Трагізм стану і трагізм відчуття – речі нібито різного порядку, але взаємозв'язані й обумовлені відсутністю свободи. В умовах несвободи трагізм звучить особливо й дошкульно, прищільним ударом ранить передовсім скорботну душу. У поезії «Свят вечір» в «пустині ночі росте голуба Вифліємська зоря», а Тріє Царі «ладнають дари і золото в дорогу». І в цей час лірична героїня засвічує «на вулиці життя золоті свічки». Але вона самотня: «іду за ними самотньою тінню», самотність тут весь час підкреслюється: «стою одинока серед свічок» – і нарешті несподіваний контрастний фінал, але в ситуації несвободи, очевидно, логічний і неминучий:

Нахилиються до мене / (свічки. – Л.С.) / вогниками, / як долонями, / оманні тут весь час пекуча їх ширість / безсила для ненависті багаття!

Це не просто ситуативна і тимчасова сутність буття, це закономірність у світі протистоянь і несвободи, коли ширість

перетворюється на обман, а вогонь душі палає ненавистю. І поетична знахідка набуває суворого узагальнення, як присуд, що його ні змити, ні затерти, бо він – реально дійсний.

У жорстокій реальності народжуються поетичні задуми, в умовах неволі реалізуються то як гнівні інвективи, але напрощуд скомпоновані лагідно, то як біблійний вічний сюжет на вічну тему любові. Від того ще сильніше постає образ забутого, але на всю історію людства не перекресленого страждання Матері за невинно розп'ятим Сином, тіло якого Вона приймає на свої руки. Але перед цією провідною темою у вірші «Пієта» звучать рядки, які насторожують читача неприкритою правдою й одвертістю ліричної героїні, яка мислить масштабно, охоплюючи всю планету: Спочатку майже ідилічний пейзаж, щоправда з тривожним багрянцем забарвленням і контрастом «холодних зір»: Холодність зір. / Червоний блиск заграє. / Лісів зелені гриви / у бурхливим леті...

Після пейзажної та символічної картини – гостре побажання ліричного «Я», що є ніби вирок приреченому: Якби заграли в сто октав / безумний ревієм мій планеті. / Щоб наче камінь з пращі, як стріла.

Як тиша слова / й блискавиць метання, / І усю тривога потрясла / І осягнула єдністю конання. / Якби!

Лірична героїня прагне виразити, звідкіль оцей «пташиний серця стиск»? У полі вона бачить жінку «у плащі печалі». І чує молебень «Слався, Маріє».

Драматичні асоціації долі ліричної героїні з надзвичайно проникливим її звертаннями («Мамо! Мій притулок у моїх долонях!... Мій дім у твоєму серці») Це молитовне звернення повністю у сфері віри й усвідомленого страждання, як і Шевченкове «Караюсь. Мучусь...».

Фінал начебто повертає читача в нове розуміння Жерти: І зупинилась під хрестом печально / І взяла в руки біле тіло сина. / І дивляться століття запитально, / чому у нього посмішка щаслива.

Звичайно, підтекст чи підтексти «Пієти» осяжні в час проникливого прочитання: поетеса щаслива за страждання, бо приклад Жерти завжди стоїть перед ними як найвищий образ любові до людей та присвяти, єдиної і безкомпромісної, людям. Цей гуманістичний сенс поетичного слова, на мою думку, впливає як із самого характеру поетеси, так і з духу національної традиції та Духу нашої Церкви.

Зачитаємо фінальні рядки з поезії «Оранта» як підтвердження сказаного: ідея служіння поетичного слова (або Слова-людини) в різноманітних інтерпретаці-

ях кожного разу набуває неповторності вираження: Щоб стало наді мною білими долонями, / щоб стало наді мною оком печалі, / щоб стало наді мною наче ікона, / життя мого, / в якому я / сльоза лиш!

Мимоволі мені на згадку прийшов вражаючий кадр із відомої картини Мела Гібсона «Страсті Христові», в якій образ сльози, що скотилася з обличчя Жерти, привела до потрясіння Світу. Тут Світ, як і у вірші «Пієта», складний і суперечливий, жорстокий і водночас людяний, корисливий і самопожертвний. ... Та є в ньому Ідеал, осягнути який завдяки своїй відкритості може кожен, в кого в серці горить непогасний вогонь посвятити, служіння і, як би це не звучало парадоксально, упокорення насамперед перед самим собою. Се той образ – «сльоза лиш», який відкриває браму в сутність Людини А хіба, власне, ця щойно висловлена думка, не від нашого філософа Сковороди, хіба не від нього ідея українського конкордизму, якою, зрештою, пронизана й поезія Ірини Калинець?

Ліричне опромінення душі неможливе без ідеї божественного, і це чи не найбільше стосується якраз Ірини Калинець. Серед багатьох сучасних поетів її покоління або молодших сакральний вимір слова є або спорадичний, або й навіть за вимогами «моди», або ж нарешті наслідувальним і т. ін. В Ірини Калинець ця властивість органічна, врошена в духа і плоть слова, в характер, в духовні параметри особистості.

Послідовно поетеса викриває лживість та агресивність змобілізованих навколо обманливої ідеї «руського міра» в «Треносі», присвячену тисячоліттю хрещення України. Її перу належить відома ораторія «Іду, накликую, звизаю» (Митрополит Андрей Шептицький) і «Пісня Мойсея», присвячена Папі Бенедикту XVI, які поклав на музику Віктор Камінський, і тренос «Андрей Шептицький» – все це речі, які в названій проблемі сакральності слова Ірини Калинець є ключовими разом з низкою віршів тут названих та інших. Метафорика й символіка художніх творів сакрального спрямування та сакральної характерності засвідчують національне вкорінення поетеси в суто українську традицію і є чутливим резонатором її власної душі, настроєної на всебічну посвяту Богові й народу, який крізь тисячоліття проніс непохитну віру у Всевишнього і фактично став непереможним в історії протистояння царству тьми. Для цього прислужилося художнє слово українських письменників від найдавніших часів до сьогодні. У когорті славних імен Слово Ірини Калинець залишиться назавжди незгасним світильником віри й справедливості.

Любомир Сенік,
директор Інституту
літературознавчих досліджень,
професор кафедри української
літератури ім. М. Возняка

«Я маю в серці те, що не вмирає...»

(Вечір пам'яті Леонілі Іванівни Міщенко)

Лише від живих споминів сучасників залежить безсмертя тих, хто відійшов за грань земного життя. І задля збереження неперервності спілкування поколінь, попередніх, теперішніх і наступних, уже традиційно філологічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка віддає шану викладачам, знаковим постатям із непроминушими долями, справами та духовними спадками, проводячи вечори їх пам'яті.

14 грудня 2012 року відбувся вечір пам'яті заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка, доктора філологічних наук, професора кафедри української літератури імені акад. М. Возняка Леонілі Іванівни Міщенко з нагоди 90-річчя від дня народження.

«Людське життя – мить. Генії живуть у нашій пам'яті завдяки своїй праці. Леоніла Іванівна – одна з них...», – відкрив вечір доцент кафедри теорії літератури та порівняльного літературознавства Василь Будний. Упродовж теплої, ов'яного

родинною атмосферою вечора споминів і роздумів про сенс нашого життя та майбутнього виступили відомі мистецтвознавці, літературознавці, друзі й сподвижники Леонілі Іванівни.

У далекі часи дитинства та шкільних років переніс присутні своїми цікавими, щирими, ліричними спогадами Володимир Овсійчук, доктор мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України. «Зграбна, приємна, дуже жива, повна енергії, товариська», – так охарактеризував Леонілу Іванівну давній друг і земляк. Відзначаючи її надзвичайний артистичний талант, поділився збереженими на все життя враженнями від її ролі у виставі «Назар Стодоля» під час навчання у 10 класі: «Скільки я бачив театр і в Москві, і в Мінську, у Римі, Києві, але найбільше враження, найпрекрасніший спогад – це та вистава, де Галю виконувала Леоніла Міщенко». Особливими були спогади Володимира Антоновича про воєнний період, коли Леоніла Іванівна перебувала у партизанському загоні, та згадки про особисті дружні стосунки: «Я страшенно

поважав Леонілу... Це глибоке відчуття дружби. Із нею хотілося просто бути. Вона могла дати настрій, вселити більшу любов до всього... Де б вона не була, завжди залишалася творчою, унікальною, глибоко людяною натурою, за якою скучаю, і думаю, що я її знав у житті».

Данину пам'яті віддали визначному педагогові, літературознавцеві, театрознавцеві також і вихованці Леоніли Іванівни, колишні її аспіранти: професор Володимир Працьовитий, кандидат філологічних наук, доцент Марта Лабач, професор Валерій Корнійчук.

Володимир Степанович розповів про художню самодіяльність, якою керувала Леоніла Міщенко, у контексті цікавого, активного періоду 70-х років. На кафедрі, якій віддала понад 50 років життя, за словами Володимира Працьовитого, виділялася самобутність, оригінальність, любов'ю до літератури, а кожна лекція Леоніли Іванівни була «театром одного актора». «Світлий образ цієї живої, надзвичайної, окриленої, доступної жінки залишиться у серці багатьох, хто з нею спілкувався».

Кандидат філологічних наук, доцент Лариса Петрівна Бондар назвала Леонілу Міщенко «аристократкою духу з бойовим характером», «природженим лідером», яка «до вершин науки йшла вперто й натхненно», адже здібності й воля допомагали у цьому. Окремими штрихами до портрету видатного літературознавця стали розповіді Лариси Петрівни з університетського життя, «легенди» та анекдотичні моменти. «Ії намагання попри всі незгоди завжди зберігати усмішку на обличчі – це та риса, якої нам так бракує сьогодні», – наголосила Лариса Петрівна. – «Кожен, хто з нею спілкувався, носить її часточку в собі».

Марта Миколаївна назвала викладачку «знаковою постаттю для багатьох поколінь філологів». «Бережи кожну хвилину» – постулат Леоніли Іванівни, дуже вимогливого керівника зі заостренням відчуттям часу. Як надзвичайно творча людина, вона часто повторювала: «Немає неталановитих людей, тільки треба побачити, допомогти дитині реалізувати себе». Символьним моментом, за словами Марти Миколаївни, була її глибока любов

до гір Карпат, де йшла не по протореній стежині, а найбільшими буреломами, далеко випереджаючи товаришів.

Степан Микуш відзначив дві риси Леоніли Іванівни: доцільність, адже була пристрасною людиною, вмila робити все до кінця; та «ота її національна самосвідомість та взаємодопомога, яка є визначною рисою нашої нації», яку можна окреслити словами із «Захара Беркута» Івана Франка: «Тільки тоді людське життя має вагність, коли одна людина може допомогти іншій». І робила вона це всіма силами, бо ж «носила у серці дивоцвіт, який вражає усіх, хто її знав».

Про родинне ставлення викладачки до студентства розповіла завідувач кафедри українського прикладного мовознавства Ірина Кочан і поділилася спогадами про епізоди з поїздок місяцями Лесі Українки, які давали молоді більше, аніж цілий курс лесезнавства. Окремо зазначила повсюдний естетизм, доброту та чуйність Леоніли Міщенко.

Син Леоніли Іванівни, асистент кафедри теорії і практики журналістики Максим Володимирович, висловивши безмежну вдячність за вечір у затишній родинній атмосфері, сказав: «Я точно знаю, що вона сьогодні все бачить, чує і радіє з небес». Однією з її відмінних рис було вміння радіти успіхам інших. І в «сьогоднішніх війнах душ потрібно згадувати її настанови та надзвичайну здатність: вміння нести людям добро».

Олена Карабчук,
редактор Прес-центру
Фото Олега Гордійчука

Пам'ять

17 грудня 2012 року в Дзеркальній залі Університету під керівництвом кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики імені Григорія Кочура відбувся поетичний вечір «Явити Сховане і мовить Несказанне» з нагоди дня народження видатного українського перекладача, поета, лексикографа, культуролога, літературознавця Миколи Лукаша.

Відданий служінню українському сходознавству

(Пам'яті Яреми Євгеновича Полотнюка)

22 серпня 2012 року з життя пішов визначний учений-сходознавець Ярема Євгенович Полотнюк. Його смерть стала ударом для викладачів та студентів: він ніколи не скаржився на здоров'я та мав багато планів на майбутнє, якими любив ділитися зі своїми студентами. Українська орієнталістика втратила багатогранну, шановану людину, сподвижника, поліглоту, викладача, перекладача та письменника.

2 липня 1935 р. в місті Коломиї Івано-Франківської (тоді Станіславської) області в родині лісового інженера Євгена Васильовича Полотнюка та письменниці Ірини Вільде, справжнє прізвище якої було Дарія Дмитрівна Полотнюк (дівоче – Макогон), народився перший син – Ярема. У 1940 р. сім'я переїздить із Самбірського району, що на Львівщині, до села Микуличин. У листопаді 1943 року, коли Яремі було 8 років, він втратив батька, розстріляного прилюдно неподалік залізничної станції Ворохта за вбитого німецького вояка.

Першим учителем Яреми Полотнюка стала його бабуся Адольфіна Гнатівна Макогон з дому Янушевських, німкеня, яка з донькою і чоловіком розмовляла залежно від ситуації то українською, то німецькою мовами.

Закінчивши 1952 р. Львівську середню школу, Я. Полотнюк вступив до Львівського політехнічного інституту, у якому навчався до 1958 р. А ще раніше відбулося його знайомство зі Сходом, коли він у п'ятнадцять років уперше почув таджицьку мову і тоді ж зацікавився перською. Для цього йому довелося також опанувати як арабську абетку, так і основи арабської мови. Як це часто буває, його першою «хрестоматією» з арабської мови став Коран. Далі, керуючись нестримним бажанням та інтуїцією, Я. Полотнюк за допомогою принагідних учителів самотужки поглиблював знання арабської та перської мов, сумлінно студіюючи все, що було в бібліотеках Львова та в букіністів. Доля та випадок допомогли Я. Полотнюкові скоординувати з професором Алелі Теймуразі, завдяки якій він зміг одержати шедеври перської літератури не тільки для себе, але й для інших українських сходознавців, таких, як В. Мисик і В. Рудковський.

Я. Полотнюка, тоді ще студента четвертого курсу Львівської політехніки, запросив до університету вести гурток перської мови професор Семен Михайлович Шаховський. Гурток успішно працював під патронатом самого С. Шаховського та правничої кафедри нової історії Михайла Марковича Кнороза, який до війни закінчив Варшавський університет за спеціальністю «китайська мова та санскрит». Навчаючись у політехнічному інституті й проходячи практику на Харківському електромеханічному заводі, Я. Полотнюк знайомиться з відомим арабістом Андрієм Петровичем Ковалівським – людиною-легендою: харківський професор мав аж три дипломи, бо закінчив германську філологію, факультет української культури та арабську філологію в Ленінграді. Влаштувавши Я. Полотнюкові «бліц-екзамен» з арабської й перської мов, професор визначив подальшу долю тоді ще студента-політехніка: «Та кидайте ви цю технічну освіту! Ідьте навчатися до Ленінграда! Тільки до Ленінграда!».

Мати не дозволила залишити Політехнічний інститут, і майбутньому сходознавцеві довелося закінчити п'ятий курс, захистити диплом і піти на три роки працювати інженером-електриком до КБ заводу «Автоавантажувач». Усі ці роки Я. Полотнюк уранці, коли його рідні ще спали, самотужки студіював підручники з арабської й перської мов. Допоміг, як це нерідко буває, його величність випадок: 1962 року у Львові, як і по всій Україні, проходила декада таджицької літератури й мистецтва. Поет Ростислав Братунь запропонував Я. Полотнюкові приві-

тати таджицьких письменників їхньою рідною мовою, що інженер з успіхом і зробив. На другий день дикака-інженера запросив до себе секретар обкому партії з ідеології В.Д. Маланчук. Згадавши, як сам вивчав факультативно перську мову в післявоєнному університеті, він благословив Я.Полотнюка на навчання в Ленінграді. Другим «хресним батьком» майбутнього сходознавця став академік С. К. Лазаренко, який доклав чималих зусиль, щоб Львівський університет справді став Франковим.

Доля йшла назустріч Я. Полотнюкові. Його зарахували без вступних іспитів до Ленінградського університету із дозволу скласти «академізницю», крім арабської та перської мов, у Львові. І ось нарешті вимріяне навчання на східному факультеті. Я. Полотнюкові вкотре пощастило, оскільки тоді факультет переживав свої ліпші часи. Тут працювали такі корифеї, як високоєрудований іраніст-філолог С. М. Соколов, історик іранських мов та семітолог М. М. Боголюбов, історик перської літератури О. М. Болдирев. Та чи не найбільшою удачею Я. Полотнюка стала зустріч з Л. Т. Гюзальяном та В. І. Беляєвим, яких він вважав своїми головними вчителями. Ленінградська букіністика та допомога матері створили майбутньому сходознавцеві всі умови, щоб навчатися самому й купувати літературу на той випадок, якщо доведеться викладати.

Навчаючись у Ленінграді, майбутній сходознавець з протекцією О. Ф. Акімушкіна мав нагоду ознайомитися із величезними книгозбірками рукописів університетської бібліотеки, Державної публічної бібліотеки ім. Салтикова-Шчедріна, а також із фондами відділу рукописів Ленінградського відділення Інституту сходознавства Академії наук СРСР. Голова йшла обертом від побаченого!

Напрочуд швидко минув час та настала переддипломна практика. Я. Полотнюк поїхав до Таджикистану, в Душанбе, де мав нагоду практикуватися в живій мові, відвідувати заняття професора Галія Карімова, слухати лекції колишнього працівника зовнішньої розвідки Юрія Хромова, Андрія Бертельса. Тут молодий сходознавець прочитав за дорученням доктора Фазилова «Багарістан» («Весняний сад») Абдурахмана Джами. Тоді ж Я. Полотнюк купив близько 40 рукописів, які згодом передав до фонду Рідкісної книги університетської бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка.

Особливе місце в науковому житті Я. Полотнюка відіграв Леон Тегранович Гюзальян, який був спеціалістом високого класу, що досконало знав класичну

та сучасну перську мову, історію мусульманського Сходу, його побут, звичаї та етику. Це була людина високої порядності та культури, педагог, який щедро ділився досвідом зі студентами, котрі прагнули знань. Часто Л. Т. Гюзальян запрошував студента до свого кабінету, коли там збиралися його друзі, такі, як дружина художника Альтмана, піаніст Святослав Ріхтер чи генерал Джеганбані, особистий перекладач та аташе шаха Могомеда Пегляві. Не менша аура й пістет оточували й другого вчителя Я. С. Полотнюка – В. І. Беляєва, професора-арабіста, семітолога й арамеїста, що також знав кілька європейських мов. Коли В. І. Беляєв захотів прочитати хрестоматію В. Розена та В. Гіргаса, він запросив Я. Полотнюка до себе додому, де вони на кухні читали що унікальну книгу. «Ви – третя особа, що удостоїлася честі бути вдома у В. І. Беляєва, – жартував пізніше історик-арабіст Вольф Менделєєвич Бейліс, – першим був один американський арабіст, другим – історик-сходознавець Борис Захoder, а третім – Ви». Завдяки ленінградським колегам і наставникам у Полотнюка з'явилися друзі й колеги в США, Великобританії, Чехії, Польщі, Словаччині, Єгипті, Лівані, Ізраїлі та Ірані. Колеги, для яких були характерними не тільки велика ерудиція та знання, але й готовність прийти на допомогу словом і ділом. Добрими словами Ярема Євгенович згадував і польських арабістів Януша Данецького та Йозефа Белявського, іраністів Тадеуша Махальського й пані Барбару Менкарську, тюрколога Яна Райхмана, ізраїльського арабіста Йоханана Каплівацького, не кажучи про багатьох друзів і колег із Ташкента, Душанбе, Баку, Самарканда та інших міст, куди наукова доля закидала львівського сходознавця.

Коли Україна здобула незалежність, Я. Полотнюк пішов працювати в Музей історії релігії та знову до Львівського університету імені Івана Франка. У Києві, організувавши Інститут сходознавства НАН України, академік О. Й. Прицак, передусім запропонував Я.Полотнюкові та його учневі Р.Р.Гамаді роботу в новоствореній установі.

У роки перебудови Я. Полотнюка запросили працювати в Єврейське культурно-просвітницьке товариство ім. Шолом-Алейхема та у Львівську єврейську газету «Шофар» («Новорічний трубний ріг»). Я. Полотнюк писав про історію єврейської громади Львова, «про єврейський бойовий» (ударний) курінь УГА, про видатних євреїв-патріотів. Завдяки зусиллям Я. Полотнюка одну з вулиць Львова називають іменем Соломона Ляйнберга, командира єврейського легіону УГА.

У 1992 році Я. Полотнюка запрошують на форум єврейсько-української інтелігенції до Єрусалиму, де він відвідав і Голгофу, і гріб Господній, і Кинаретське озеро, і Назарет, і музей «Яд ва-Шем», і арабів на західному березі ріки Йордан. Пізніше Я. Полотнюкові Фарід Загідов запропонував вступити до татарського культурно-просвітницького товариства «Туган-Іль» і сходознавець охоче погодився.

З 1992 року Я. Полотнюк почав викладати два факультативні курси східних мов – перської й арабської. Це вже його четвертий прихід до університету. Згодом, окрім мови, він викладає й низку інших предметів: курс ісламознавства, країнознавства, історію перської та арабської літератури тощо. За його підтримки Олена Георгіївна Горошкевич впровадила факультативне викладання японської мови. Траплялися студенти, які успішно вивчали і перську, і японську мови, як, наприклад, доцент кафедри сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича О. В. Забуранна, яка захистила дисертацію на матеріалі обох мов.

У 2004 р. Я. Полотнюк став першим із десяти нагороджених указом уряду Ірану іраністів, які одержали грамоту з рук міністра культури та ісламської орієнтації Ахмеда Масуджед-Джамаї. Того ж року ім'я сходознавця внесено до енциклопедично-біографічного довідника «Нова історія України – Львівщина та львів'яни».

У 1995 році Я. Полотнюк їде до Ірану на Другий всесвітній конгрес іраністів у Тегерані, де він активно закликає до розширення науково-культурних зв'язків з іранськими університетами. Результатом його зусиль на стажування до Ірану було запрошено велику групу студентів зі Львова та Києва.

У 1997 році за ініціатииви Я. С. Полотнюка, за активного сприяння ректора університету І. О. Вакарчука та декана філологічного факультету Т. Ю. Саліги було відкрито кафедру сходознавства. Я. Полотнюк писав усі програми для курсів спеціальності «Перська мова і література». Перші «законні» студенти-іраністи Я. Полотнюка не раз згадують, як Ярема Євгенович читав їм мало не всі можливі лекції – перську мову й літературу, іранське країнознавство, ісламознавство, історію Сходу, теорію та практику перської каліграфії, основи перської поезії. Так само було і з першими практиками: Ярема Євгенович зі студентами слухав платівки та диски із записами шедеврів перської поезії, читав епіграфічні написи на зброї, килимах та камені, проводив екскурсії в Олесько, Підгорецький замок, Жовкву та на гору Маківку... І, звичайно, незабутні зустрічі перського Нового року – Новрузу, де студенти читали напам'ять перські вірші та співали перських пісень. Поступово довкола Полотнюка гуртується колектив учнів-однодумців: це і його дочка Ярина Полотнюк, і Олег Кшановський, і талановитий перекладач Роман Гамада, і офіцер Володимир Дубовик. Формується повноцінна молода кафедра сходознавства з чудово підібраним колективом. До Львівського університету надходять чудові іранські видання класиків перської літератури. Саме тоді Я. Полотнюк переїмається ще однією ідеєю – проривом у персомовну літературу Індії, яка цікавила його ще зі студентських років. У радянські часи, зокрема в 60–70-х роках, персомовна література Індії була табуїзована. Замовчати її цілковито було неможливо, адже про неї писали і А. Кримський, і О. П. Баранников, проте говорити про неї було «неможливо».

Ярема Полотнюк відродив у Львові іраністику й арабістику, яка своїм рівнем не поступається попередній львівсько-петербурзькій школі, не кажучи про Київ, де вивчення східних мов має більш утилітарний характер. З ініціатииви Яреми Євгеновича у Львівському університеті чи не вперше в Україні впроваджено курс «Вступ до персомусульманської культури»: як правничий Музею історії і релігії він (за сприяння музейників і бібліотекарів) організував своїм студентам практику, де вони читають й описують оригінальні східні рукописи.

Ярема Євгенович добре знав і як талановитий перекладач. Серед його творів досить назвати перший переклад Корану українською мовою (1990) та дослідження арабського рукопису «Подорож патріарха Макарія III» до українських земель.

Я. Полотнюку у спадок від матері, письменниці Ірини Вільде, дістався також хист письменника, який проявився ще в молодому віці. У 1963 р. з-під його пера виходить перший детектив «Вирок без апеляції». Але друзі побачили цей твір лише у 1997 році. Потім було написано ще два детективи «Заздрість та злоба» (або «Картини Модельяні»), «Кража в музеї» (або «Незвичайне одруження Отакара Гедвабного»). Четвертий детектив письменник, на жаль, завершити не встиг.

Тематика його творів різна: відгомін Другої світової війни, проблеми малих народів, зокрема циган, інтелектуальні детективи (на відміну від тих, де море крові й невмотивованої жорстокості), – повісті, після прочитання яких хочеться жити й вірити в людей та справедливість. Їх об'єднує одне: у житті перемагає добро. Я. Полотнюк писав також короткі есе, як от збірка оповідань «Мій Ізраїль». До неї увійшли новели «Кохання на лінії вогню», «Пригоди Сергія Зайдлера», «Як Стелла Бухбінгер порушила свою обітницю», «Оповідь про куплену нирку», «Ізраїль, якого ви не знаєте» та ін. Споріднена тема звучить і в есе «Ізраїль, яким я його бачив». Знову перед читачем постають християнські святині і Стіна Плачу. Ярема Євгенович знайомить нас з його ізраїльськими друзями та знайомими, їх проблемами, світобаченням та життєвим кредо. Зачарований Сходом, Полотнюк хотів, щоб ми сприймали Схід його очима, і йому це вдалося.

У творчому доробку Я. Полотнюка є й новели з українського життя: «Дзеркало», «Наталя», «Заробітчани», «Розмова з богом», «Наталчина кара», «Борис Буран та його дочка», «Механік Михайло Бабарінов» та ін. Новели цікаві для людей різного віку: і молодих, і старших. Герої потрапляють у різні ситуації, але завжди залишаються Людьми з великої букви. Ці новели відзначаються моральною чистотою, високими помыслами, глибокою духовністю. Читаш їх і стаєш духовно чистішим і багатшим. Окремі новели вже у друці.

Голова мусульманської релігійної громади міста Львова, член правління Татарського культурно-просвітницького товариства «Туган-Іль», член Ради старійшин татарського товариства Набулла Абдуллович Ішбердієв говорить, що в мусульманську громаду Львова Я. Полотнюк прийшов 1992 року, де не раз звертав на себе увагу ґрунтовними та науковими знаннями ісламської проблематики, популярними науковими статтями, присвяченими питанням ісламу та проблемам ісламського світу, історії Татарстану, його культурі та зв'язкам з Україною. Неодноразово брав участь у відзначенні свят мусульманських народів, зокрема свята Ноуруза – Нового року, яке святкувала кафедра сходознавства з татарськими й українськими дітьми.

У спілкуванні з членами громади користувався заслуженим авторитетом і повагою, завжди готовий був прийти на допомогу й розрадити добрим словом чи ділом. Відзначався людяністю, добротою, милосердям, совістістю, професійністю. З повагою ставився до всіх членів мусульманської громади.

Я. Полотнюк не раз говорив студентам: «Шановні колеги! У сходознавстві є дуже чітка лінія спадковості. Так, наприклад, Олексій Болдирев і Володимир Гіргас свого часу вчилися у Франції в Сильвестра де Сасі. Згодом у В. Гіргаса вчилися Віктор Розен та Володимир Бартольд, рівно ж учнями яких потім були Леон Гюзальян та Віктор Беляєв, у них учився Полотнюк, а в Полотнюка – Ви. А тому завжди пам'ятайте про свій родовід у науці! Пам'ятайте й ніколи не плямуйте його негідними вчинками!».

Ярема Євгенович був совістю студентів. Почути від нього заувагу було наче не виправдати надії батьків, які вірять у тебе і знають, що ти здатен на більше. Він завжди казав, що ми повинні розраховувати в житті тільки на себе та свої знання, але він завжди готовий нам допомогти.

Дорогий Яремо Євгеновичу, без Вас ми осиротіли. І, шануючи Вашу пам'ять, даємо клятву бути гідними продовжувачами Вашої пристрасної справи – чесному й відданому служінню українському сходознавству.

Колектив кафедри сходознавства імені професора Ярослава Дашкевича Львівського національного університету імені Івана Франка

Ювілей

19 грудня 2012 року в Дзеркальній залі Львівського національного університету імені Івана Франка відбулося урочисте засідання кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки й Інституту археології, присвячене 80-й річниці від дня народження відомого українського вченого-археолога, доктора історичних наук, професора Пелешішина Миколи Андрійовича (1932-1999).

«Соловей весни української музики»

(Концерт до 170-річчя від дня народження композитора та з нагоди відкриття в Педагогічному коледжі Львівського національного університету імені Івана Франка аудиторії музики з методикою музичного виховання та музикотерапії імені Миколи Лисенка)

**«Яка краса! Усе життя
в акорди перелить,
З високих дум і почуття
нове життя творить.»**

М. Вороний

М. Лисенко (22.03.1842 – 6.11.1912) – особлива постать в історії України не лише для музикантів, а й для письменників, істориків, культурологів, театрознавців, мовознавців, етнологів, фольклористів, педагогів. Окрім різножанрових вокальних та інструментальних музичних творів великої і малої форми, залишив для нас композитор записи понад двох тисяч народних пісень, 700 з яких гармонізував для голосу в супроводі фортепіано та для різних хорів; літературно-критичні праці, підручник співу для народних шкіл. Непохитна позиція М. Лисенка щодо вживання української мови (навіть слова іноземних авторів для своїх творів використовував у перекладах М. Старицького, Лесі Українки й ін.) і досі є прикладом високої національної свідомості Великого Українця. М. Лисенко брав участь у збиранні матеріалів до «Словаря української мови» під редакцією Б. Грінченка, а також долучився до редагування цієї праці.

Переконавання та життєве кредо Миколи Лисенка «Ніколи не пізно наукою збагачувати свій світогляд» втілювалося в багатьох його зацікавленнях, у професійній діяльності. Участь у фольклористичних експедиціях, написання кандидатської дисертації (М. Лисенко – кандидат природничих наук, 1864 р.), композиторська, виконавська, учительська праця – свідчення ерудиції ученого, а також гармонійної співдії науки й мистецтва в пізнанні світу.

Ім'я композитора у Львові стало відомим завдяки позитивній рецензії про віртуозну гру М. Лисенка чеського композитора Яна Прохазки, що була опублікована в журналі «Правда». Після цього (у 1868 р.) на прохання відомого історика, педагога Олександра Барвінського Микола Лисенко створив музику до «Заповіту» Т. Шевченка, який і започаткував його славнозвісний цикл до «Кобзаря».

Результати плідної творчої співпраці М. Лисенка з багатьма письменниками, композиторами, громадськими діячами Галичини, зокрема з Ф. Колессою, С. Людкевичем та ін., відобразилися у діяльності митців, започаткували низку важливих подій, концертів. Навіть найкращий, за свідченням багатьох мистецтвознавців, прижиттєвий портрет композитора у 1900 р. написав відомий живописець львів'янин Іван Труш.

У 1903 році (7-8 грудня) у Львові відбулися надзвичайно успішні кон-

церти з нагоди 35-літнього ювілею М. Лисенка. Саме в цей рік для плекання фахової музичної освіти та згуртування кращих музикантів-педагогів у Львові створено «Союз співацьких і музичних товариств», на основі якого виник «Вищий інститут музичний», перейменований 1904 р. на «Музичне товариство ім. Миколи Лисенка у Львові». Із вдячністю та великою честю прийняв композитор цю звістку, висловивши свою повагу в листі до голови товариства – Володимира Шухевича.

Філарет Колесса наголошував: ім'я М. Лисенка, як і Т. Шевченка, – синонім єднання всіх українців, адже його твори – «європейська думка у галицькому музикуванні... Щойно під старість діждався Лисенко того задоволення, що його ідеї прийнялися на українському ґрунті й оформилися в окремі школи (Леонтович, Кошиць, Стеценко), яка й далі розробляла українську народну пісню в напрямі, вказаному великим учителем. У результаті маємо тепер нову галузь музичної літератури, якою можемо величатися перед Європою». За прикладом М. Лисенка, який уперше почав системно збирати та популя-

ризувати у світі українські народні думи, Ф. Колесса й сам зацікавився цим жанром українського фольклору, а як наслідок – за сприяння Климента Квітки разом з Лесею Українкою організував експедицію для запису дум на фонограф у 1908 р.

Микола Лисенко – талановитий композитор, але й не менш талановитий педагог. ґрунтовна освіта у Харківському та Київському університетах, у Петербурзькій та Лейпцизькій консерваторіях, ерудиція й учительський хист вплинули на педагогічну діяльність митця – надавав приватні уроки гри на фортепіано, викладав у Київській музичній школі Російського музичного товариства, а згодом створив у 1904 р. власну Музично-драматичну школу в Києві, у якій працювали відомі музиканти, співаки, організував хорові колективи. Про шляхетність, професіоналізм і почуття гумору свого вчителя згадували у спогадах Наталена Королева (письменниця), Лев Ревуцький, Кирило Стеценко (композитори) та багато інших учнів.

Творчі контакти з відомими письменниками, педагогами, громадськими діячами того часу – окрема сторінка діяльності композитора. Разом зі М. Старицьким, Оленою Пчілкою, І. Стеценком М. Лисенко (керівник музичної комісії Київського літературно-артистичного товариства) організовував творчі вечори, авторські концерти, присвячені Т. Шевченкові, багатьом іншим письменникам. Співпраця з Михайлом Старицьким, який був одружений зі сестрою Миколи Лисенка Софією, Іваном Франком, Лесею Українкою, Миколою Вороним, Іваном Нечум-Левицьким, Дніпровою Чайкою подарували шанувальникам української музики чимало піснених творів, опер.

Не менш плідною була співпраця Миколи Лисенка та Софії Русової, відомого педагога, громадської діячки, іменем якої названо аудиторію дошкільної педагогіки у Педагогічному коледжі.

У 70-х рр. XIX ст. разом із М. Старицьким, Софією Русовою та її сестрою Марією М. Лисенко організував аматорський театральний колектив – концертували, ставили музично-драматичні вистави. У своїх спогадах Софія Русова згадувала про особливий дарунок, який вона отримала від М. Лисенка в день свого одруження (у 1874 р.) – композитор загравав власну рапсодію на пісню «Золоті ключі» – «це був єдиний, але чудовий весільний дарунок». А згодом Софія Русова разом зі сестрою уклали перший варіант лібретто до дитячої комічної опери «Коза-дереза» (1883 р.).

4 грудня в Педагогічному коледжі вшанували пам'ять Людини, яка, за словами І. Франка, «окришила нашу народну пісню своїм талантом і рознесла її славу широко по слов'янщині, створила нашу національну музику».

Концерт, що передував урочистому відкриттю аудиторії, дав змогу всім насолодитися звучанням творів М. Лисенка у виконанні гостей і викладачів Педагогічного коледжу. Ліричні вкраплення замальовок із життя й творчості композитора, які витонченою словесною мережею віртуозно пронизала крізь пісенно-інструментальне полотно вечора ведуча, викладач-філолог коледжу Цигилик О.О., допомагали присутнім відчутти та зрозуміти музичний стиль М. Лисенка, поринути в минулу, а водночас сучасну для композитора епоху. Пісню Лисички та Рака з дитячої

зичного виховання та музикотерапії – Р. Призванська «Вальс» та «Елегію» М. Лисенка виконали викладачі музикотерапії коледжу Н. Дрібнюк і Л. Сав'як.

На завершення концерту хор студентів подарував присутнім пісні «Хустиночка» (сл. Т. Шевченка) та «Боже, великий, єдиний» (сл. О. Кониського) (диригент – М. Перун).

Після концерту всі присутні мали змогу оглянути презентовану аудиторію імені М. Лисенка. І. Каспрук, завідувач аудиторії, музикант, багатолітній викладач Педагогічного коледжу й ідейний натхненник експонованих стендів, розповів про їх тематичне наповнення. Світлини, хронологічні таблиці, висловлювання відомих митців, громадських, політичних діячів, сучасників М. Лисенка, ілюструють життєвий і творчий шлях композитора. Перелік його важливих музичних творів, дитячих опер; фото пам'яток архітектури, навчальних закладів України, що названі іменем композитора; вибірка лауреатів-львів'ян Міжнародного музичного конкурсу імені М. Лисенка, фото сучасної постановки опери «Коза-дереза», яку в 2011 р. під керівництвом Каспрука І.М. здійснили вихованці НВК «1,2,3» та студенти Педагогічного коледжу, дають змогу збагнути, пізнати невичерпність творчого натхнення, яке подарував своїм нащадкам славний композитор.

На завершення свята Зоряна Ленів, в. о. директора Педагогічного коледжу Львівського національного уні-

опери «Коза-дереза» подарували присутнім Гапелюк Христина та Продан Богдан (вихованці НВК «1,2,3», що є студентською базою практики). «Елегія» (пам'яті Т. Шевченка) прозвучала у виконанні скрипалі Заціхи Володимира (учня 6 класу Львівської музичної школи-інтернату імені Соломії Крушельницької) та його концертмейстера А. О. Григорчук Незабутні враження легкості, загадковості та весняної свіжості залишилися після виступу флейтистки Кожушко Наталії та її концертмейстера Кірчанової Ірини (студенток IV курсу Львівської національної музичної академії імені Миколи Лисенка). У їхньому виконанні прозвучала «Фантазія на дві українські теми». Арію Наталки з опери «Наталка Полтавка» заспівала Штурмак Іванна під акомпанемент фортепіано Калозубова Дмитра (асистенти кафедри музичного мистецтва факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка). «Не дивися на місяць весною», – звернулася до слухачів словами Лесі Українки бандуристка, викладач Педагогічного коледжу, голова циклової комісії викладачів музики з методикою му-

верситету імені Івана Франка, наголосила на важливості цієї події для всієї спільноти Педагогічного коледжу в контексті сучасних освітніх парадигм. «Микола Лисенко надихатиме до творчої праці та музично-педагогічної діяльності усіх, хто навчає й навчається», – наголосила Зоряна Ленів і подякувала викладачам циклової комісії музики за згуртованість і співпрацю у плеканні любові до мистецтва, краси, майбутнього.

«Його слова і згуки ноти на цілий всесвіт прогрімлять, і переливи, і розкоти серця байдуші оживлять», – прощаючись із композитором у 1912 р., висловився письменник Григорій Чупринка. А здійснення цього поетичного віщування від сьогодні втілюватиметься в щоденній творчій навчальній, виховній, науковій діяльності викладачів і студентів Педагогічного коледжу Львівського національного університету імені Івана Франка.

Ірина Кметь,
заступник директора
педагогічного коледжу
з науково-методичної роботи
Фото Володимира Крука

Педагогіка: 150 років

18 грудня 2012 року в Дзеркальній залі Університету відбулося чергове засідання щомісячного загальноуніверситетського філософського світоглядного семінару. З доповіддю «Філософія музики як університетська дисципліна» виступив декан факультету культури і мистецтв, заслужений діяч мистецтв України, дійсний член НТШ, доктор мистецтвознавства, професор і талановитий композитор Олександр Козаренко.

Упродовж двох століть, від часу започаткування у 1812 р. викладання перших педагогічних дисциплін, у розвиток педагогічної освіти та науки у Львівському університеті вписано імена багатьох відомих учених-педагогів.

Із-поміж загалу видатних організаторів педагогічної освіти та науки у Франковому університеті слід віддати належне відомому педагогу й науковцю Галині Олександрівні Паперній, 100-ліття від дня народження якої виповнилося цього дня. З нагоди ювілею педагога-вченого на кафедрі загальної та соціальної педагогіки відбулися науково-педагогічні читання. У виступах завідувач кафедри Дмитро Герцюк, доцент Тетяна Равчин, аспірант Христина Калагурка проаналізували життєвий і творчий шлях Г. Паперної, акцентували увагу на її новаторських педагогічних ідеях. Спогадами про непересічну особистість Галини Паперної поділися колишні колеги: Євгенія Сяваско, Ольга Неровня, Катерина Ятлук, її студенти Петро Пітило, Галина П'ятакова, онука Галини Олександрівни – Олена.

Галина Паперна народилася 20 квітня 1912 р. у м. Артемівську Донецької області в сім'ї службовців. Початкову освіту здобула в місцевій школі, а згодом продовжила навчання у спеціальній економічній професійній школі та Харківському інституті народної освіти. Перший педагогічний досвід майбутня дослідниця здобула в дитячих садках і школах рідного міста. Після закінчення інституту була скерована у м. Тираспіль, де більше року працювала методистом Наркомпросу АМРСР (Автономна Молдавська Радянська Соціалістична Республіка).

Після повернення в 1933 р. до Харкова працювала впродовж року завідувачем по педагогічній частині дитячого кінотеатру ім. Дзержинського, а наступні п'ять років – методистом у відділі народної освіти Дзержинського району м. Харкова.

У 1939-1941 рр. Г. Паперна навчалася в аспірантурі Харківського державного педагогічного інституту при кафедрі педагогіки, де водночас і викладала фахові дисципліни. У 1941 р. була евакуйована до Ташкента, де наступного року захистила кандидатську й отримала вчений ступінь кандидата педагогічних наук.

У 1944 р. дослідниця повернулася до Харкова, де виконувала обов'язки завідувача кафедри дошкільної педагогіки Харківського державного педагогічного інституту. Однак через поважні сімейні обставини залишила Харків і переїхала до Львова.

Науково-педагогічна та дослідницько-пошукова робота у Львівському університеті стала однією з найяскравіших сторінок життя Галини Паперної. У 1944 році її призначили на посаду доцента кафедри педагогіки та психології, а в період 1949-1950 та 1953-1960 рр.

вона виконувала обов'язки завідувача кафедри.

Науковий доробок Галини Паперної налічує понад 70 праць. Дослідниця ґрунтовно вивчала проблеми дидактики середньої та вищої школи – «Лекція у вищій школі» (1968), «Про предмет і основні принципи дидактики вищої школи» (1969), а також проблеми сімейного виховання – «Сім'я і школа» (1955), «Завдання сім'ї в навчанні дітей» (1957).

Найбільший наголос у педагогічних напрацюваннях Г. Паперної зроблено на питаннях історії педагогіки. Науково-пошукова робота дослідниці була спрямована на висвітлення низки дискусійних, ідеологічно заангажованих історико-педагогічних проблем.

В історії педагогічної науки Г. О. Паперна відома як дослідник високого наукового рівня педагогічної спадщини славетного письменника, науковця, громадського діяча Івана Франка. Серед її наукових публікацій, присвячених вивченню педагогічної думки відомого вченого, варто виокремити наукову працю «Іван Франко про народну освіту», у якій цілісно, системно й ґрунтовно представлено його ідеї про народну освіту, навчання й виховання української молоді, діяльність вчителя, виховне й освітнє значення дитячої літератури. Ця книга вийшла у 1946 році, після тридцяти років від дня смерті Каменяря. Хоча дослідження Г. Паперною педагогічних поглядів І. Франка було опубліковано в період панування єдиної ідеології, воно вражає

Кафедра педагогіки і психології. Фото 1970-х років

Г. О. Паперна, Іван Франко палко бажав, щоб український народ зайняв почесне місце серед європейських освічених народів.

Г. О. Паперна – одна з перших дослідників педагогічної спадщини Івана Франка, яка обґрунтовує його ідеї освіти, навчання й виховання на підставі глибокого вивчення архівних матеріалів, зокрема періодичних видань, у яких він друкував свої статті або був редактором. Вона висвітлює педагогічні ідеї видатного письменника шляхом аналізу його наукових праць, статей, художніх творів. У дослідженнях Г. О. Паперної знаходимо ґрунтовний огляд наукового

Увагу вченої завжди привертали проблеми рідномовного навчання, що найчастіше ставали каменем спотикання в розвитку вітчизняної школи. Г. Паперна віддавала належне тим педагогам, які сприяли розвитку таких ідей у власних працях.

До класиків педагогічної науки, які порушували вкрай необхідні педагогічні проблеми, у тому числі й ідею навчання дітей рідною мовою, вона зачисляла К. Ушинського. Г. Паперна належала до тих дослідників, які відстоювали ідею українського походження К. Ушинського. Яскравим прикладом цього є стаття (співатор Ф. Науменко)

першу україномовну монографію «Новатор радянської педагогіки» (1948). А з наступного року Г. Паперна стала членом редакційної колегії науково-педагогічного збірника «А. С. Макаренка», який почав виходити з ініціативи Науменка.

Серед перших макаренкознавчих праць дослідниці, що побачили світ у збірнику «А. С. Макаренка», – «Великий педагог сучасності», «Стягнення і заохочення як метод виховання свідомої дисципліни в працях і в практиці А. С. Макаренка» (у співавторстві з Ф. Науменком), «Зустріч з Антоном Семеновичем [Макаренком]» й інші.

Вищезгаданий науково-педагогічний збірник став популярним у всьому Радянському Союзі та далеко за його межами, а львівські макаренкознавці стали знайомими у світі. В одному з численних позитивних відгуків на це видання читаємо: «Так склалося, що Львівський університет імені Івана Франка став у нашій країні одним з основних пропагандистів педагогічної спадщини Антона Семеновича Макаренка. [...] найперше бачиш, що серед авторів збірника Г. Паперна, Ф. Науменко, М. Година, Ю. Львова. І це добре. Це свідчить про те, що для всіх тема, пов'язана з життям і творчістю А. С. Макаренка, не є випадковою. [...] Львівський збірник дуже цінний із різних наукових точок» (В. Проценко).

Дослідження Г. Паперної, присвячені А. Макаренку, залишаються актуальними й досі. Сучасні дослідники про її внесок у макаренкознавство в повенні часи пишуть: «Одним із перших пропагандистів цього етапу розвитку макаренкознавства стала Галина Олександрівна Паперна – одна з тих яскравих особистостей, які першими представили макаренківський рух в Україні».

Загалом доробок дослідниці, присвячений вивченню життя й педагогічних ідей великої новаторки, налічує понад 30 позицій, які наповнені новизною, актуальністю й суттєво доповнюють макаренкознавчу складову.

Образ Галини Паперної як педагога успішно доповнювала її робота зі студентами, аспірантами та молодими дослідниками. Колишній студент Петро Пітило згадує свою наставницю як постать, яка втілювала ідеал педагога: «Вона завжди усміхалася, коли заходила в аудиторію. Це був добрий оратор, який виступав без ідеологічних шпаргалок. Галина Олександрівна вміла зацікавити, підказати та заохотити, а на практичних заняттях поводитися зі студентами, наче з рідними дітьми».

Друзі й колеги Галини Паперної додають, що вона була не лише добрим фахівцем своєї справи, а й чудовим організатором і керівником, вміла навколо себе збирати аудиторію однодумців. «А коли мала якийсь намір, – згадує О. В. Неровня, доцент кафедри психології Університету, колишня студентка Галини Паперної, – то без позитивної відповіді від керівництва не поверталася».

Ще однією, чи не найважливішою особливістю цієї дослідниці, була її відданість справі навчання й виховання молоді, якій зробила повну посвяту. Г. Паперна завжди говорила, що на роботу потрібно ходити, як на свято, а педагогіку читати цікаво, бо саме такою наукою вона і є.

Багата науково-педагогічна складова Г. Паперної засвідчує, що вона вчилася у великих педагогів: від Макаренка черпала великий оптимізм, від Ушинського вчилася давати якомога більше корисного своїй Батьківщині. 6 січня 1992 року Галини Олександрівни Паперної не стало, проте вона залишила велику науково-педагогічну спадщину для майбутніх поколінь.

Христина Калагурка,
аспірант кафедри загальної та соціальної педагогіки

науковою об'єктивністю, ґрунтовністю, відсутністю стереотипів та ідеологічних шаблонів у висвітленні гуманістичного світогляду, національних інтересів українського мислителя. У зазначеній праці та подальших наукових роботах Галина Олександрівна аргументовано, посилаючись на об'єктивні докази, ненав'язливо, відверто аналізує педагогічні погляди Івана Франка, що засвідчують видатного діяча як натхненного борця за демократичну, народну, національну за формою й водночас загальнолюдську гуманну освіту. Як зазначає

й літературного доробку Івана Франка педагогічного спрямування, що не знайшов належного висвітлення у педагогічній літературі. Це оповідання «Гірчичне зерно», повість «Перехресні стежки», поема «Панські жарти», стаття «Педагогічні тумани», у яких видатний письменник розмірковує над проблемами освіти, навчання й виховання. Вражає також мова наукових праць Г. О. Паперної, яка, передовсім, справді українська, тобто літературна, позбавлена русизмів, мовних шаблонів і неточностей; цілком відповідає сучасному стилю.

«Великий педагог-демократ». Видатний професор Я. Струмінський у рецензії на неї писав: «[...] та ідея, котру Ви проводите в цій статті, ідея про українське походження Ушинського, висвітлення цього факту, що ігнорується великоруськими істориками й педагогами, це, звісно, правильно».

Одним із напрямів роботи кафедри, до якого активно долучалася Галина Паперна, стала пропаганда педагогічних ідей Антона Семеновича Макаренка. Дослідниця у співавторстві з Федором Науменком підготувала й опублікувала

Педагогіка: 150 років

18 грудня 2012 року відбулося відкриття VI міжфакультетської студентської наукової конференції на тему: «Актуальні проблеми освіти в Україні». Кафедра загальної та соціальної педагогіки Університету, як організатор заходу, мала на меті залучити студентів до обговорення актуальних питань реформування української освіти, проблем навчання і виховання учнівської та студентської молоді, підготовки педагогічних кадрів.

Творці педагогіки у Львівському університеті

Йосиф Делькевич (1822-1912)

У 2012 році виповнюється 190 років від часу народження і 100 років від часу смерті знаного львівського професора.

Український церковний і громадський діяч, теолог, політик і педагог, професор і ректор Львівського університету, член-засновник низки провідних українських культурно-освітніх товариств «Галицько-Руської Матиці», «Народного Дому», почесний член товариства «Просвіта». Саме такі відомості можна почерпнути з енциклопедичних статей про Йосифа Делькевича. Сьогодні, не оминаючи ключових віх життєпису, спробуємо виокремити риси його неординарної особистості.

Делькевичі походили з давнього лемківського священичого роду, що сягав коренями XV-XVI ст. Згадки про юні роки Йосифа Делькевича доволі скупі. Відомо тільки, що народився 1822 року в містечку Лежайськ (нині – Підкарпатське воєводство Польщі). Освіту здобував у Львові в Генеральній греко-католицькій духовній семінарії та університеті. Також навчався в Перемишлянській єпархіяльній духовній семінарії. Ступінь доктора теології здобув у Віденському університеті в 1855 році й повернувся до Перемишля. Тут розпочалася викладацька діяльність Йосифа Делькевича. Він учителює в духовній семінарії, згодом стає її префектом. Однак перемишльський період його життя тривав недовго, і в 1860 році він переїздить до Львова.

Очевидно, не місце в такому короткому нарисі ще раз перераховувати громадські й культурні організації, до становлення й розвитку яких прислухався Йосиф Делькевич. Зупинимося натомість детальніше на педагогічній стороні його життя. Отже, у Львівському університеті Делькевич починає як заступник професора, а з 1864 року вже був професором церковної історії. У 1886-1890 роках він додатково до фахових дисциплін викладав ще й педагогіку українською мовою. Неодноразово його обирали деканом теологічного факультету (1865, 1869, 1874, 1880, 1889), а в 1867 році – і ректором університету. При цьому він продовжував викладати в греко-католицькій духовній семінарії.

Без сумніву, саме у Львові Йосиф Делькевич зміг реалізувати себе як богослов, як педагог, як діяч, корисний для свого народу і, зрештою, зумів стати тим, яким і залишився в пам'яті сучасників. Не секрет, що за сухими рядками офіційних біографічних даних завжди приховані людські характери й життєві будні. Надзвичайно цікаві, хоча й критичні до професора Делькевича спогади, залишив відомий український учений, письменник і громадський діяч Кирило Студинський:

«Другим моїм професором з педагогії в руській мові був о. др. Йосип Делькевич...

Називано його «Дикас», бо коли питав питомців при іспиті, починав питання словами «Dukas» (dicas mihi, domine – скажіть мені, пане). Тому що він приятелював з відомим ученим, крилошанином Антонієм Петрушевичем, консисторія заодно останнього на іспиті питомців о. Делькевича. Як учений нічим не відзначився, хочь полишив по собі гектографовані скрипти. Належав до тих учених, що блистали ученістю, але в науці тривогого сліду по собі не залишили. Його скрипти з педагогії, писані мовою церковною, українською, а в часті російською, були таким «вавилонським столпотворенієм», що треба хіба було якоїсь спеціальної прелекції, щоб їх дочитати до кінця. Я їх взагалі не читав і склав іспит, бо добрі товариші знаменито

підповідали, а я не менше гарний мав слух. Правда, що як довелось мені повторяти відповіді «язичієм», я так зіпрів при іспиті, що безнастанно хустиною обтирав чоло. Для молоді був о. Делькевич прихильний, а коли питомиць мало що відповідав, професор Делькевич питався заодно о. Антонія Петрушевича, чи має дати екзаменованому «первую» ноту, на що останній покинував головою, при чому оба нюхали табаку.»

Цей фрагмент яскраво характеризує ставлення молодого Студинського до викладача старої формації, яким, без сумніву, був Делькевич. Бачимо в цих спогадах і вказівку на доброзичливе ставлення професора до своїх студентів. Не менш колоритно, але й більш розлого згадає про свого вчителя в останні роки його життя відомий галицький громадський діяч і педагог Степан Шах:

«Знав я о. проф. д-ра Йосифа Делькевича ще як гімназійний учень – особисто і служив не раз йому у Волоській церкві раненько до читаної Служби Божої. Мав він сильний голос, а що був уже глуховатий, то його тиха Служба Божа в каплиці Трьох Святителів була голосніша, аніж співана сотрудником о. Волод. Гургулою Утрєня при головним вівтарі. Був він понад 50 років безперервно у Львові, але не позбувся свого лемківського акценту і говорив: Ісус Христос, молоко, господин, не уживав одначе вже слова «лем», зате «кусцьок», «дашто», «вшитки» (кусок, дещо, всі) і т. п. Мешкав він при вул. Руській ч. 3, коло Волоської церкви. Ходив похилений вже, опираючись на палиці, але в чоботах з широкими, легкими до взуття холявами, вдягався в капоту, яка між священством в 1860–1870 рр. була модна, носив пацьорковий фіолетного кольору обойчик, а на сивий, з буйною ще чуприною голові носив він високий, стіжковатого формату тяжкий циліндер, що неначе пригнітав його до землі. Курих заєдно цигари, хоч – заєдно відкашлював і все обтирав хусточкою уста, через що держав усе що хусточку в рукаві лівої руки. Стрічних знайомих задержував на вулиці, до всіх пізнавав, окулярів уживав лиш до читання. Любив жартувати, а нас, молодиків,

частував сильною табакою й тишівся, як ми пчихали, а він желав нам – «во здоровіє!» Табакерку мав срібну, а на накривці був – в емалії – портрет митр. Йосифа Сембратовича; цю табакерку дістає він в дарунку від митрополита особисто. Раз в тиждень їздив він одиниціним дешевшим фіяром (трамваем не їздив ніколи, бо, мовляв, там «толпа голотиться») на Святоюрську Гору, щоб відвідати свого ровесника, вже темного, о. крил. Ант. Петрушевича і приносив йому «новости» з міста. Тоді приходив ще до о. А. Петрушевича старий емеритований гімназійний професор о. Іван Костецький, що мешкав при вул. Міцкевича у стіп святоюрського городу та о. крил, д-р Гавриіл Крижановський, що мешкав у забудованнях святоюрських. Було це справді добірне товариство, бо всі вони чотири були живими учасниками подій переломового 1848 року!»

Зайве й додавати щось до такого характеристичного опису. Залишимо читача розмірковувати над постатями давно минулої епохи і вшануємо пам'ять професора Йосифа Делькевича.

Іван Бартошевський (1852-1920)

«Хто має справу і хоче зміцнити свої сили, не зважає, чи посуд, з якого п'є, золотий чи дерев'яний, аби тільки вода була чиста і свіжа.»

Іван Бартошевський

Український педагог, довголітній професор Львівського університету, священик і богослов, письменник – мабуть саме такими словами слід охарактеризувати багатогранну постать Івана Бартошевського. На межі XIX–XX ст. він був знайомим у Галичині автором богословських, гомілетичних та педагогічних праць, а понад це –

став першим викладачем Львівського університету, якому вдалося створити авторський академічний навчальний посібник з педагогіки.

Народився Іван Бартошевський 18 січня 1852 року у Львові. Середню освіту він здобув в одній із львівських гімназій, а вищу – в греко-католицькій духовній семінарії у Відні. У віці 23 років він був висвячений на священника, ставши на шлях служіння Богові і церкві. 1879 року молодий душпастир отримує вчене звання доктора теології і повертається до Львова. Тоді ж і розпочинається його педагогічна кар'єра у Львівському університеті – протягом перших двох років працює ад'юнктом на теологічному факультеті, а з 1881 року отримує посаду доцента і викладає українським студентам пасторальну теологію – теорію та практику священничої діяльності. У 1884 році він стає спочатку надзвичайним, а з наступного року – звичайним професором пасторальної теології.

У 1890 році, після відходу на спочинок професора і ректора університету Йосифа Делькевича, Іван Бартошевський обіймає посаду звичайного професора педагогіки. Її він викладає українською мовою для студентів греко-католицького віросповідання, які на той час становили близько двох третин від загального числа студентів теологічного факультету. Про авторитет професора Бартошевського в академічному середовищі свідчить той факт, що його двічі – у 1888/1889 і 1889/1890 навч. роках – обирали деканом теологічного факультету, і ще багаторазово – продеканом. Крім того, протягом 1905-1918 років він керував гомілетичним семінаром для українських студентів теології.

Ще на початку 1870-х років, навіть до свого висвячення, Іван Бартошевський проявив себе як активний учасник церковного життя Львова та Галичини. У 1872-1880 роках він очолював редакційну колегію церковного часопису «Руський Сіонь», у 1887-1898 роках був членом редколегії часопису «Душпастирь» – Органу Товариства св. Апостола Павла, а з 1893 року – заступником голови згаданого товариства. Завданням цієї

спільноти була допомога українським греко-католицьким священикам у їхньому повсякденному служінні, а названі вище друковані видання мали покликання висвітлювати проблеми не лише церковного, але й педагогічного та громадсько-політичного життя краю.

З 1890-х років слід вести мову і про активну діяльність професора Івана Бартошевського при Львівському Митрополичому уряді греко-католицької церкви. З 1891 року він – дійсний радник і референт Митрополичої Консисторії, з 1895 р. – почесний канонік Митрополичої Капітули, а з 1897 р. – радник Митрополичого трибуналу для шлюбних справ та інстанційного суду.

Окремо слід сказати про творчу спадщину Івана Бартошевського. Левову її частку займають публікації майстерних проповідей на різні випадки і нагоди. Особливе місце займає семитомне видання у 1900-1908 роках Святого Письма з поясненнями і коментарями, а також перший академічний посібник з педагогіки, створений українською мовою. Він побачив світ у 1891 році і був перевиданий у 1909 році.

Однак політичні події вносили свої корективи у педагогічну і творчу діяльність Івана Бартошевського. У 1918 році на знак протесту проти окупації Польщею Галичини і колонізації Львівського університету він залишив викладацьку діяльність. Помер педагог 13 грудня 1920 року у Львові і був похований на Личаківському цвинтарі.

Варто зазначити, що професор Іван Бартошевський був яскравим представником релігійної течії в українській національній педагогіці кінця XIX – початку XX ст. Свої ранні твори він писав т.зв. язичієм, що втім не завадило йому, поступово переходячи на народну українську мову, стати одним із провідних українських педагогів свого часу. Через більше ніж століття забуття ми тільки починаємо відкривати для себе його педагогічну і літературну спадщину.

*Теодор Лещак,
асистент кафедри
загальної і соціальної
педагогіки*

Інформатор

1 грудня 2012 року у Спорткомплексі Львівського національного університету імені Івана Франка відбувся турнір із міні-футболу, приурочений до Дня боротьби зі СНІДом.

У турнірі взяли участь 14 команд: 13 команд факультетів за участю викладачів і студентів та збірна Студентського уряду та Профкому студентів.

Студенти Університету стали призерами Кубка світу зі самбо

У місті Казань (Росія) завершився Кубок світу серед студентів із самбо. Студенти Львівського національного університету імені Івана Франка гідно представили національну збірну України, зайнявши високі місця на п'єдесталі пошани.

Зокрема, у ваговій категорії до 82 кілограмів золоту медаль виборов студент четвертого курсу геологічного факультету Сергій Гончук. Срібним призером змагань став студент-п'ятикурсник геологічного факультету Георгій Мелемєтьєв, який посів друге місце у ваговій категорії.

Тренер університетської команди дзюдо та самбо, майстер спорту Араз

Туваков відзначив хороший рівень молодих спортсменів та їхній високий потенціал.

Загалом, як і очікувалося, збірна команда України була одним із фаворитів змагань. У командному заліку національна жіноча збірна виборола 2 місце. Чоловіки зайняли третю сходинку п'єдесталу пошани. У командному заліку збірна України стала другою.

У змаганнях взяли участь 202 спортсмени зі 40 країн світу. Усього було розіграно 18 золотих, 18 срібних і 36 бронзових медалей.

Олег Вівчарик, редактор Прес-центру

Золотий призер Чемпіонату світу

Яремчук, доцент кафедри фізичного виховання і спорту ЛНУ ім. Івана Франка, голова Спортивного клубу, майстер спорту України міжнародного класу, заслужений тренер України.

Своїми враженнями від Чемпіонату світу Юрій Яремчук поділився з кореспондентом «Каменяря».

У Сідней Україну представляли разом зі мною ще троє спортсменів – шеф-інструктор Сергій Денисенко (м. Київ), Олег Мерлушкін (м. Житомир), Юрій Берковський (м. Коростень). Ми виступали у віковій групі «майстер-клас». Були команди, які налічували 40-50 учасників (наприклад, США, Австралія). Ми ж у порівнянні з ними за чисельністю виглядали скромно, проте повернулися з медалями (сміється).

Міжнародна федерація шотокан карате-до (SKIF) організовує такі планетарні спортивні форуми один раз на три роки. На турнірі був присутній 81-літній «патріарх шотокана» Хіроказу Каназава.

Переможці Чемпіонату світу визначалися в 61 індивідуальному та командному розділах програми. Вік учасників 11-го Чемпіонату світу з шотокан карате SKIF, котрі представляли 50 країн із різних континентів, становив від 9 до 85 років за участю 1500 спортсменів.

– *Мабуть, далекою видалася дорога в Австралію? Як вас зустріла ця загадкова «країна кенгуру»?*

– До Австралії далека дорога, відповідно дорогі квитки, та й сама країна дорога. Але я тішуся, що вдалося виступити на Чемпіонаті світу. Вдячний за підтримку з боку Ректорату Львівського національного університету імені Івана Франка.

Переліт туди і назад коштував 12 тисяч гривень. Мені частково його оплатив Університет.

Нас приємно вразила наша австралійська діаспора, дуже щирі, відкриті люди, котрі люблять Україну. Коли ми сідали в літак у «Борисполі», то з'ясували, що забули український прапор. Мусили вже в австралійському Сідней виходити на нашу діаспору, щоб нам допомогли з пошуком українського прапора. Вони нам передали аж два прапори! Крім того, українці з Австралії активно вболівали за нас протягом змагань, засипали нас продуктами, організовували нам екскурсії... Запросили виступити на місцевому українському радіо та зустрітись із журналістом української газети в Сідней. Нам було приємно відчувати турботу та тепло людей, котрі не забули свою Україну.

– *Чи був план поборотися за медалі?*

– Я розраховував показати високий результат, принаймні, завоювати три медалі. Був заявлений за трьома видами програм. Виборов дві медалі: бронзову й золоту. Була ще й третя бронзова медаль, однак при нагородженні чомусь її вручили австралійцеві...

– *Як це так сталося?*

– Я розраховував на медалі в усіх трьох заявлених видах. Для мене це вже 5-тий Чемпіонат світу, відповідно я дуже добре знав своїх основних суперників і їхні слабкі місця.

Мені вдалося вибороти золото в «якусуко куміте» – це коли двоє виходять і по черзі наносять один одному вісім атак у різні частини тіла, і бронзу в індивідуальному «куміте».

Золоту медаль я виборов у парі з президентом нашої федерації Сергієм Денисенком. Це напівдомовлений спаринг, де один спортсмен оголошує атаку, а інший захищається. Завдання цього виду – показати різноманітність захисту. Ми зі Сергієм провели по вісім атак один проти одного і в підсумку набрали найбільше балів.

«Бронзу» здобув в індивідуальному «куміте», де змагалися понад 50 учасників, бився з канадцем, уругвайцем, австралійцем та англійцем. У півфіналі поступився англійцеві, чинному чемпіонові світу та Європи, досвідченому спортсменові.

Була і третя медаль у третьому виді – «ката». Мене оголосили як бронзового медаліста, але під час нагородження нагородили іншу людину (сміється). Пізніше пояснили в секретаріаті змагань, що виникла помилка. Я програв австралійцю одну десятку бала. Тож йому присудили третє місце. Усе одно задоволений результатом – 2 медалі чемпіонату світу. Дві медалі для України – це нормальний результат (чотири учасники). Є золота медаль, яка перебиває решту.

– *Наскільки важкою була боротьба за «золото»?*

– У боротьбі за «золото» найголовнішими нашими конкурентами були швейцарці, ми виграли у них 0,3 бала. Це багато.

Моя мрія, до якої я йшов 33 роки, збулася! Стільки я вже займаюся! Коли починав, то не думав ставати чемпіоном світу (сміється). Така думка виникла у 1995 році, коли повернувся з Мексики, де виступав на Чемпіонаті світу (на той час я ледве не завоював бронзу і був четвертим). Тоді зрозумів, що можу поборотися за медалі. Потім була Японія у 2006 році (2 бронзи в ката і куміте) і я вже помаленьку почав штурмувати «золото». Є гарний вислів з цього приводу: «Удача посміхається підготовленому розуму». У нашому випадку не тільки розуму, а ще й тілу. Коли ти працюєш, настроюєшся, ставиш цілі, то завжди чогось досягнеш. Однак психологічно й мотиваційно був налаштований тільки на перемогу.

– *Які були умови змагань?*

– Змагання тривали три дні на восьми майданчиках. Ми жили в олімпійському містечку (біля Сіднея). Це не просто комплекс, а ціле місто. Там багато стадіонів (з окремими басейнами чи хокейними майданчиками). І все це в одному місці. Умови були добрими. Ще й мали підтримку української діаспори, яка вболівала за нас!

Мене здивувало, що в Австралії зранку багато людей займаються фізкультурою.

– *Вітаю з важливою перемогою і бажаю нових здобутків і досягнень.*

Розмовляв Олександр Лавринович